Poštnina plačana v gotovini.

Leto LXXII., št. 260 | Ljubljana, sreda 15. novembra 1939 | Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvzemši nedelje in praznike. // Inserati do 60 petit vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—, Popust po dogovoru, inseratni davek posebej // „Slovenski Narod" velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— // Rokopisi se ne vračajo

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knaflјeva ulica štev. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 // NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 // CELJE celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 // JESENICE: Ob kolodvoru 101 // SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5 // Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Pogajanja se niso razbila

Rusija ni dala ultimata Finski

Danes je podal finski minister Tanner ob vrnitvi v Helsinke optimistično izjavo, vendar bo treba najti nov temelj za nadaljnja pogajanja — Finsko prebivalstvo mirno — Nasprotujoče vesti o ruskih vojaških pripravah

London, 15. nov. s. Finska delegacija za pogajanja z Rusijo se je danes dopoldne vrnila v Helsinke. Na meji je izjavil finančni minister Tanner v razgovoru z novinarji, da so se pogajanja v Moskvi vršila v prijateljskem duhu. **Rusi niso izrazili napram Finski nobene grožnje in niso postavili nobenega ultimata. Pogajanja se niso razbila. Sedaj je treba najti nov temelj za nadaljevanje pogajanj.** Finska delegacija je bila sprejeta v Moskvi prijazno in Stalin je v razgovoru z delegacijo izjavil, da želi Finski vso srečo.

Kljub temu poročajo s finske meje o novih ruskih vojaških pripravah.

Helsinki, 15. novembra AA. (Stefani) List »Helsingin Sanomat« piše, da so pri razgovorih v Moskvi sovjetski zastopniki sami priznali, da Sovjetski Rusiji ne grozi od Finske nobena nevarnost, najmanj pa Leningradu. List »Usisuomi« piše, da je kljub temu boljše, biti celo brez pogodbe, kakor pa imeti slabo pogodbo. Finska **bo po sodbi omenjenega lista vse storila, da čimprej ponudi priložnost za obnovo pogajanj, da se najde sprejemljiva formula za vsa sporna vprašanja med Finsko in Sovjetsko Rusijo.**

Helsinki, 15. nov. i. Iz Helsinkov javljajo, da finsko prebivalstvo zaradi odhoda finske delegacije iz Moskve ni prav nič vznemirjeno in je ostalo popolnoma hladnokrvno. Mirno gleda v bodočnost. Mnogi evakuiranci so se že vrnili v svoja mesta, vlada pa jih je pozvala, da ostanejo na deželi. Obrambno posojilo v višini 50 milijonov finskih mark, ki ga je bila razpisala vlada, je bilo preseženo za dvojni znesek.

Finci se ne zanašajo na tujo pomoč

Stockholm, 15. nov. z. Finska je pripravljena na vsako eventualnost, tudi na to, da bi ruska diplomacija skuša'a zavlačevati pogajanja, da bi tako živčno in finančno pritirala Fince do kapitulacije. Finski vladni tisk opozarja, da se pravni odnošaji med Finsko in Rusijo ne glede na zadnja pogajanja nikakor niso spremenili. Vse dosedanje pogodbe so še v veljavi *In posebno velja tudi nenapadalna pogodba.*

Finski narod, naglaša tisk, je miren in ga izpadi ruskega tiska ne zavajajo k nepremišljenim dejanjem. *Štirje milijoni Fincev se ne zanašajo na tujo pomoč, marveč na lastno odločnost, pogum, hladnokrvnost in orožje.*

Tajen sporazum med Nemčijo in Rusijo

Rim, 15. nov. o. Odnos finske delegacije iz Moskve je izzval po informacijah iz italijanskih listov veliko vznemirjenje v Londonu in Parizu. Ta dogodek spravljajo na zapadu v zvezo z uradno objavo v Berlinu, ki naglaša, da po francoskem in angleškem odgovoru na znano mirovno pobudo belgijskega kralja in nizozemske kraljice ne obstoja več možnost za ustavitev sovražnosti. Zadržanje ruske vlade napram evropskemu zapadu smatra francoski tisk kot znak, da sta Moskva in Berlin koordinirala svojo akcijo, v čemer vidi nov dokaz, **da obstoja poseben tajni sporazum med Nemčijo in Rusijo.**

Pariz, 15. nov. mp. V tukajšnjih diplomatskih krogih so prepričani, da bo prekinitev pogajanj v Moskvi sicer povzročila nove zapletljaje, da pa bi bilo preuranjeno iz tega sklepati na krvav spopad med Rusijo in Finsko. **Če bi ruska vojska napadla Finko, Finska ne bo presenečena, ker je ukrenila vse potrebno za zaščito svoje varnosti.** Tudi ne obstoja sum za koncentričen napad ruske vojske, ker je ugotovljeno, da je ruska vojska zbrana le okoli Leningrada, dočim so ob vsi ostali meji le neznatni oddelki ruske vojske, ki le za malenkost presegajo običajne obmejne posadke.

Rusija ima premalo vode

Milan, 15. nov. z. Tukajšnja »Stampa« objavlja daljše poročilo iz Helsinkov, v katerem ugotavlja, da so Rusi nasproti Finski razvili svoje stare imperialistične načrte. Ruska politika se razvija povsem v duhu nekdanjih carskih ciljev. *Rusija ima preveč zemlje, a premalo vode.*

Sovjetska mornarica

Helsinki, 15. nov. i. Italijanski listi poročajo, da znaša moč ruske mornarice, zasidrane pred Kronštatom, okoli 132.000 ton.

Nemci zaplenili finsko ladjo

Helsinki, 15. nov. AA. (Stefani) Neka nemška vojna ladja je blizu Aalandskih otokov zadržala finsko ladjo Jesi, ki je plula natovorjena z blagom za Veliko Britanijo Finsko ladjo je nemška vojna ladja dirigirala v Hamburg.

Iz notranje politike

RESOLUCIJA JUGOSLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

Na zadnjem rednem letnem občnem zboru Jugoslovenskega kulturnega kluba v Beogradu je bila soglasno sprejeta resolucija, ki v uvodu ugotavlja, da je nova ureditev države delo splošno narodnega značaja in da bo kot tako imelo poseben vpliv na politično, kulturno in duhovno življenje. Resolucija vsebuje pet točk in pravi med drugim:

1. V svoji resoluciji z dne 3. maja t. l., kateri ostanemo v celoti zvesti, je Jugoslavenski klub sklenil: Jugoslovenska ideologija ni nikaka ovira za upoštevanje plemenskih in krajevnih občutljivosti, ki so posledica naših skozi stoletja razdeljenih usod in raznih vplivov. Razume se, da velja to samo tako dolgo, dokler to ne škoduje narodni celoti, brez katere vsaka država izgubi svojo najmočnejšo podlago. Jugoslavija pa značaj nacionalne države, ki je zgodovinsko bistvo njenega začetka.

2. Vselej in vedno zvesti sveti resnici — jugoslovenski misli — da so Srbi, Hrvati in Slovenci en narod, Jugoslovenski kulturni klub obžaluje, da se je pri novi državni ureditvi poudarila misel o treh narodih.

3. Prežet jugoslovenske misli, ki objema enakomerno vse dele našega naroda od Triglava do Vardarja, se bo Jugoslovenski kulturni klub radoval, če bo sporazum zares privedel k skupnemu sodelovanju najširše sloje Hrvatov.

4. Jugoslovenski klub posebno poudarja da more nova državna politika samo tedaj privesti do dobrih rezultatov, ako omogoči postopno ukinitev še obstoječih ovir kulturnega in duhovnega zbližanja narodnih delov v narodno celoto.

5. Jugoslovenski kulturni klub smatra, da je treba hladno in nepristransko presojati razne nemile incidente, ki so se ob preureditvi iz raznih vzrokov pojavili v našem življenju. Te incidente je treba z ene strani ocenjevati z veliko pomirljivostjo, z druge strani pa pomirljivost ne sme pomeniti ravnodušnosti, ako bi se pokazalo, da te akcije niso samo posledice prehodne vznemirjenosti in reakcije, ampak da so delo zle volje.

V novo upravo kluba so bili soglasno izvoljeni: za predsednika dr. Miloš Trivunac, univ. profesor in akademik. Za člane uprave pa med drugimi dr. Jovan Radoljanović, dr. St. Sagadin, dr. Pr. Grizogono, Milan Marjanović i. dr.

HRVATSKI BAN IN V. VILDER V BEOGRADU

Včeraj so prispeli v Beograd podpredsednik vlade dr. Maček, hrvatski ban dr. Šubašić in minister dr. Torbar. Takoj po prihodu sta imela dr. Maček in dr. Subašić konferenco z ministrom Konstantinovičem. Razpravljali so o prenosu poslov iz posameznih ministrstev na bansko oblast v Zagrebu. Ban dr. Šubašić se je sestal tudi s predsednikom izvršnega odbora SDS Večeslavom Vilderjem, ki je bil v ponedeljek v avdienci pri knezu Pavlu ter je imel več političnih konferenc s predstavniki opozicije.

ŽUPANIJE NA HRVATSKEM

Včeraj je 7 narodnih zastopnikov predstavilo banu dr. Šubašiću deputacijo 70 županov. V tem času je prišel v kabinet bana tudi podpredsednik vlade dr. Maček, ki je nagovoril prisotne župane in je napovedal ustanovitev županij v banovini Hrvatski. Med drugim je dejal: Organizacija banovine Hrvatske temelji na rednem poslovanju občin. Kadar bodo občine v redu, bodo v redu tudi bodoče županije in bo obenem organizirana tudi banovina Hrvatska.

DRŽAVNE PODPORE ZA PASIVNE KRAJE NA HRVATSKEM

K banski oblasti v Zagrebu prihajajo vsak dan deputacije, ki prosijo za podpore pasivnim krajem, zlasti onim, ki so bili prizadeti od elementarnih nezgod. Sedaj je bilo objavljeno, da je pretekli teden direkcija za prehrano v Beogradu odobrila prvi del kredita 745 milijonov dinarjev v te namene. V zvezi s tem je tudi prihod hrvatskega bana dr. Šubašića v Beograd, na čigar posredovanje naj bi se prenesel del tega kredita na bansko oblast v Zagrebu, kjer bi se osnoval posebni odsek za prehrano prebivalstva.

NI TAKO HUDO...

Zagrebški listi zahtevajo, da mora prevzeti zagrebška železniška direkcija tudi že preostale proge, ki spadajo pod upravo ljubljanskega železniškega ravnateljstva. Predvsem je baje potrebno, da zagrebška direkcija prevzame progo od Karlovca do Bubnjarcev, ki je l. 1924 prišla pod Ljubljano. To je potrebno — pravijo hrvatski listi — zato, ker železniško osebje ne razume domačega jezika in se zato ne more sporazumeti s Hrvati. Te težkoče so baje posebno velike pri izletniških vlakih od Karlovca do Ozlja. To menda res ne bo tako hudo.

DR. STOJADINOVIĆ NE BO REHABILITIRAN

Vodja radikalne stranke Miša Trifunović je izjavil zastopnikom tiska, da so tendenčne vesti, po katerih bi mogel glavni odbor narodne radikalne stranke zopet rehabilitirati bivšega min. predsednika dr. Milana Stojadinovića.

DOVOLJENA MADŽARSKA REVIJA

Notranji minister je dovolil prodajo časopisa »Nouvelle Revue de Hongrie«, ki izhaja v francoskem jeziku v Budimpešti.

Nemčija odklanja predlagano posredovanje

Danes bo izročen negativen nemški odgovor na mirovno ponudbo iz Haaga

London, 15. novembra. AA. (Reuter). Po poročilih dopisnikov nevtralnih držav iz Berlina, sta belgijski in holandski poslanik v Berlinu dobila včeraj popoldne uradni nemški odgovor na belgijsko - holandski mirovni apel. **Ta odgovor vsebuje vljudno odklonitev predlaganega posredovanja.** V Berlinu mislijo, da Nemčija ne more storiti pozitivnega korak za dosego miru spričo negativnega francosko - britanskega odgovora, ker se v tem primeru dobi vtis, da je Nemčija pripravljena na kapitulacijo.

London, 15. nov. s. Nemški odgovor na holandsko-belgijsko mirovno pobudo, ki je bil včeraj ustmeno v Berlinu sporočen belgijskemu in holandskemu poslaniku, bo preko nemških poslanikov v Haagu in Bruslju danes formalno dostavljen holandski in belgijski vladi. **Splošno pričakujejo, da bo odgovor negativen in bo nemška vlada sporočila, da zaradi nemogočih angleških in francoskih pogojev ne more pristati na mirovno posredovanje.**

Berlin, 15. nov. mp. V krogih blizu zunanjega ministrstva izjavljajo v zvezi z nemškim odgovorom na mirovni apel vladarjev Belgije in Nizozemske, da sta Anglija in Francija stavili take pogoje za mir, ki že v naprej onemogočajo vsak poskus za mirovna pogajanja. V Berlinu pravijo, da je Nemčija mnogo storila v korist Avstrije in Češke, dočim Anglija in Francija nista za obe državi niti mignili s prstom, zaradi česar nimata pravice, da bi se zdaj zanje potegovali. Nemčija odklanja vsako odgovornost, če bodo propadle iskrene želje, ki sta jih pokazala vladarja Belgije in Nizozemske.

Posredovalna akcija se bo nadaljevala

Rim, 15. nov. z. Poučeni politični krogi mnogo razpravljajo o mirovni akciji belgijskega kralja Leopolda in nizozemske kraljice Viljemine. Pri tem prihajajo do zaključka, da svojih naporov za obnovo miru nikakor ne bosta opustila. V prvi vrsti opozarjajo na izjave nizozemskega ministrskega predsednika, ki naj bi to potrdile. Važna je v tej zvezi tudi ponočna avdienca ameriškega poslanika na haaškem dvoru. Nihče se pač ne bo začudil, naglašajo, če bodo že v bližnjih dneh tudi državni poglavarji cele vrste nevtralnih držav podprli to akcijo.

Ottawa, 15. nov. i. Kanadska vlada se popolnoma strinja z odgovori, ki sta jih dala angleški kralj in predsednik francoske republike belgijskemu kralju in holandski kraljici glede na njuno mirovno ponudbo. Listi naglašajo, da je bil odgovor angleškega kralja in predsednika francoske republike popolnoma jasen in nedvoumen, hkrati sta pa zapadni demokraciji tudi odločno pojasnili svoje vojne cilje.

Nemci puščajo svobodno plavajoče mine

Potopitev angleškega rušilca — Kaj pripoveduje kapitan po Nemcih potopljene norveške ladje — Angleži potopili nemško podmornico

London, 15. nov. AA. (Reuter) Urednik »Daily Telegrapha« za pomorske zadeve piše: Po potopitvi britanskega rušilca danske linijske ladje, kanadske ladje in mnogih drugih trgovinskih ladij, je očitno, da **Nemci puščajo svobodno plavajoče mine.** Dalje pravi članek, da je treba poleg nevarnosti, ki grozi ladjam od podmornic in njihovih torpedov, posvetiti posebno pozornost nevarnsti, ki grozi od teh plavajočih min.

London, 15. nov. br. Angleška admiraliteta je včeraj opoldne objavila, da se je neki angleški rušilec potopil. Ladja je naletela na mino. Neki mornar je bil ubit, 12 drugih je bilo ranjenih, za 6 mornarji ni sledu ostalih 70 pa je bilo rešenih. Rušilcu je takoj prihitel na pomoč neki angleški parnik ki pa je uro po tej nesreči 1.500 m daleč vstran sam naletel na drugo mino in se prav tako potopil. Rušilec je ostal še nekaj časa nad morsko gladino, a pomoč je prišla prekasno, da bi ga odvlekli v kakšno angleško luko. Ladja je polagoma izginila pod vodo.

London, 15. nov. s. Kapitan norveškega parnika Jenny pripoveduje, da je te dni ob španski obali nemška podmornica ustavila njegovo ladjo in zahtevala, da ji izroči ves živež. Kapitan je sicer živež izročil, obenem pa brezžično poklical na pomoč. Kmalu sta prihiteli dve angleški vojni ladji, ki sta napadli podmornico z globinskimi bombami. **Na morski površini so se pokazali sledovi olja, kar velja kot siguren znak, da je bila podmornica zadeta in potopljena.**

Lizbona, 15. nov. AA. (Reuter) V Oporto se je pripeljal Peter Serenzen, poveljnik norveške ladje »Jenny«, ki jo je potopila neka nemška podmornica. Serenzen pravi, da so se **takoj po potopitvi njegove ladje pojavile britanske ladje, ki so nemško podmornico potopile.** V trenutku, ko so se prikazale britanske ladje, je bila podmornica še na vodni površini in se ni več utegnila potopiti. Britanske ladje so začele takoj strahovito obstreljevati podmornico, tako da je hitro izginila pod morje.

Angleški spremljevalni sistem

London, 15. nov. s. Minister za plovbo je včeraj sporočil v spodnji zbornici, da se je spremljevalni sistem za trgovinske ladje doslej izvrstno obnesel. Izmed 3070 angleških trgovinskih ladij, ki so od začetka vojne dalje plule v spremstvu angleških vojnih ladij, jih je bilo samo 7 potopljenih. Sistem pa bo še nadalje izpopolnjen tako, da bo mogla Anglija izvažat: zopet večje količine premoga, kar zaenkrat ni bilo mogoče. Izmed trgovinskih ladij, ki so sedaj v Angliji v gradnji, je eno petino naročila angleška vlada.

London, 15. nov. s. V neko luko na južnem Islandu se je zatekel nemški parnik Standau, ki je skušal s tovorom živil mimo Grönlanda in Islanda priti v Severno morje, pa si zaradi bojazni pred angleškimi vojnimi ladjami ni upal nadaljevati poti.

Katastrofa pred Singaporom

Singapor, 15. nov. j. Agencija Reuter poroča, da se je potopil v bližini Singapora angleški 7000 tonski potniški parnik »Sirdhana«. Parnik je po vsej priliki zadel na blodečo mino. Katastrofa se je pripetila tako naglo, da je bilo reševanje zelo otežkočeno. 11 potnikov, med njimi večina otrok je utonilo, 5 pa jih še pogrešajo. Na parniku je bilo med drugimi potniki 187 kitajskih družin, večinoma kaznjencev, ki so bili zaprti v železnih kletkah na krovu. Da niso vsi ti kaznenci utonili, se je zahvaliti samo spremljajočemu nadzorniku, ki je s petimi revolverskimi streli razbil ključavnice na kletkah, tako da so Kitajci lahko poskakali v vodo in izplavali na reševalne čolne.

Pozicijska vojna na zapadu

Francozi kontrolirajo „ozemlje brez gospodarja" Nemški napadalni poskusi zavrnjeni — Ob holandski in belgijski meji nobenih novih ukrepov

Pariz, 15. nov. AA. (Havas). Po živahnejšem položaju v preteklem tednu je na fronti spet zavladal mir. Prejšnji teden so Nemci poskušali napade z manjšimi enotami, a z veliko topniško pripravo. **Njihove poskuse smo zavrnili in so se morali z izgubami umakniti na svoje prvotne postojanke.** Ker prihajajo za Siegfriedovo črto zmerom novi nemški oddelki, so mislili, da se pripravlja večja ofenziva, kar se pa ni zgodilo. Po najnovejšem stanju se lahko reče, da se spet vrši pozicijska vojna.

Pariz, 15. nov. s. K povečani patrolni aktivnosti na zapadni fronti, ki jo javlja snočnji francoski komunike, poročajo vojaški opazovalci na fronti, da je bilo včeraj med luksemburško mejo in Renom v akciji 100 francoskih patrolj po 8 do 10 mož. Njihova naloga je, da kontrolirajo »ozemlje brez gospodarja« med obema utrjenima linijama in pravočasno javijo vsako spremembo sovražnih pozicij. Glavne francoske patrolne akcije so bile v ozemlju, kjer so Nemci pred dnevi izvršili dva večja napada.

Pariz, 15 nov. s. Na nemški strani holandske in belgijske meje ni opaziti nobenih novih vojaških ukrepov. Vendar izjavljajo francoski vojaški krogi, da so bile že dosedanje nemške priprave ob belgijski in holandski meji tako velike, da bi bilo v primeru ukaza z najvišjega mesta potrebno zelo malo časa za začetek nemške ofenzive. Kdaj bo tak ukaz dan, pa seveda ni mogoče predvidevati.

Bruselj, 15. nov. s. V »Gazette de Bruxelles« piše belgijski poslanec Joris, da bi Belgija v primeru, če bi bila Holandska napadena, ne mogla ostati ravnodušna, ker bi to pomenilo zanjo samomor v političnem in gospodarskem pogledu. Če bi katerakoli vojujoča se država zasedla izliv Šelde, ki je sedaj v holandskih rokah, bi bil za Belgijo onemogočen ves prekomorski trgovinski promet, ki se razvija skoro izključno preko Anversa.

Francosko vojno poročilo

Pariz, 15. nov s. Jutranji 145. francoski vojni komunike pravi: Reducirana aktivnost na zapadni fronti v teku noči.

Finančno sodelovanje Pariz — London

London, 15. nov. i. Francoski finančni minister Reynaud je prispel včeraj v angleško prestolnico, kjer se je sestal z angleškim finančnim ministrom Simonom.

Monakovska preiskava

doslej še ni mogla razkriti nič konkretnega

Berlin, 15. nov. z. Računi, do bo monakovski atentat dvignil vojni duh v Nemčiji, so se izkazali kot zgrešeni. **Tudi atentatorja ni mogoče najti. Senzacija z delavcem, ki je od avgusta zahajal v meščansko pivnico, je obvisela v zraku. Zakijučki glede sestavnih delov peklenskega stroja niso pokazali nikakih nadaljnjih sledov. Neštete prijave in denuncijacije so preiskovalno komisijo naravnost zasule in izzvale same komplikacije, ne da bi bilo mogoče v njihovi množici izslediti kakšno koristno razkritje. Medtem nemški tisk še zmerom vztraja pri obtožbah angleške tajne službe.**

Osma smrtna žrtev atentata

Monakovo, 15. nov. i. Včeraj je v monakovski bolnici umrla osma žrtev atentata v meščanski pivnici v Monakovem in sicer stari Hitlerjev soborec Schmeidel. Listi poročajo, da ga je Hitler še pred smrtjo obiskal v bolnici.

Angleški rudarji ne bodo stavkali

London, 15. nov. mp. Zveza angleških rudarjev je sklenila, da angleški rudarji ne bodo stavkali, dokler bo trajala vojna.

Inserirajte v „Sl. Narodu"!

Bolgarija in balkanski blok

Po italijanskih vesteh je Rumunija pripravljena vrniti Dobrudžo Bolgariji?

Rim, 15. nov. o. Aktivnost rumunskega poslanika Stoice v Ankari, ki se je mudil te dni v Sofiji, in ki je imel razgovore z raznimi zastopniki bolgarske vlade, smatrajo italijanski listi po informacijah iz Budimpešte kot zelo značilno.

Po teh vesteh je skušal poslanik Stoica pripraviti teren za ureditev spornih zadev med Rumunijo in Bolgarijo. Pri tem podpira Rumunijo Turčija, ki stremi za tem, da bi se Bolgarija pritegnila k balkanskemu bloku nevtralnih držav. Trdijo tudi, da je Rumunija ponudila Bolgariji sklenitev pogodbe, po kateri bi ostale balkanske države prevzele jamstvo za njeno izvršitev.

Po tej pogodbi bi se Bolgarija zavezala, da ne bo postavila nobenih teritorialnih zahtev napram Rumuniji, dokler bi trajala sedanja vojna v Evropi. Na drugi strani bi se Rumunija zavezala, da bo takoj vzela v poštev, čim bo končana dosedanja evropska vojna, možnost vrnitve Dobrudže Bolgariji.

Ruski listi v Bolgariji

Sofija, 15. nov. i. Bolgarska vlada je izdala odlok, da se lahko dnevnik »Izvestija«, ki je službeno glasilo sovjetske vlade, svobodno prodaja v Bolgariji. To je prvi primer, da je bolgarska vlada dovolila prodajo sovjetskega lista.

Francozi za federacijo srednjeevropskih držav

Curih, 15. nov. l. »Neue Zürcher Zeitung« javlja iz Pariza, da je vzpostavitev neodvisnosti Avstrije, Poljske in Češkoslovaške mogoča edino z ustanovitvijo federativne organizacije držav. V političnih krogih v zvezi s tem govore o popravi onih napak, ki so bile napravljene z versajsko mirovno pogodbo, ko se ni vodil račun o možnosti življenja malih držav, temveč se je Evropa enostavno razdelila.

Poluradni »Petit Parisien« piše v zvezi s tem: Nemčija v bodoče ne sme priti do možnosti, da vodi napadalno vojno. To je naš vojni cilj. Da se to doseže, je potrebno, da se namestu male Poljske, male Češkoslovaške in male Madžarske ustvari federativna zajednica. Druge manjše države so lahko, čuvajoč svojo neodvisnost, grupirane okoli Italije.

Belgija hoče ostati nevtralna

če pa bi bila napadena, se bo znala braniti — Tuja letala kršijo nevtralnost belgijskega ozemlja

Bruselj, 15. nov. i. Ob priliki otvoritve parlamenta in senata so se vršile tudi volitve predsednikov obeh domov. Izvoljena sta bila oba dosedanja predsednika. Predsednik parlamenta je imel govor, v katerem je poudaril, da bo Belgija storila vse, *da še naprej ohrani svojo nevtralnost in da se na vsak način izogne vojni.*

Govoril je tudi predsednik vlade Pierllot ki se je spominjal umrlega bruseljskega župana Marxa, naglašajoč, da Belgija spet potrebuje take ljudi, katerih junaštvo naj bo vsemu prebivalstvu za vzor. Upa, da Belgija, ki je bila mnogokrat torišče krvavih bojev, to pot ne bo zapletena v krvavi konflikt, če bi se pa to zgodilo, se bo tudi znala braniti pred sovražnikom.

Bruselj, 15. nov. i. Službena agencija Belga javlja, da je bila v zadnjem času večkrat kršena nevtralnost Belgije s poleti tujih letal nad njenim ozemljem. Ugotovljeno je, da so tako nemška kakor angleška letala večkrat preletela Belgijo in se tudi preko nje vračala domov. V vsakem primeru je belgijska protiletalska obramba takoj stopila v akcijo s topovi in lovci.

Včeraj je več angleških letal spet preletelo Belgijo, tri od teh pa so bila prisiljena, da so se spustila na belgijskih tleh. Vsa tri letala so pristala blizu francoske meje. Belgijske oblasti so takoj razorožile pilote in letala zaplenile. Letalci so izjavili, da so pristali pomotoma, ker so bili prepričani, da so na francoskih tleh. Včeraj je letelo nad Belgijo tudi več nemških letal, a so jih belgijska letala pregnala.

Bruselj, 15. nov. i. Kralj Leopold je včeraj sprejel ameriškega posianika v avdienco.

Industrijski in finančni položaj Nemčije

Zanimivi podatki francoskega lista o sedanjem gospodarskem in vojaškem stanju Nemčije v primeri z letom 1914

Pariz, 15. nov. br. »Paris Midy« je včeraj objavil pregled industrijskega in finančnega položaja Nemčije. V članku je navedel naslednje primerjalne podatke za leta 1938 in 1914 (slednji so navedeni v oklepajih):

Produkcija premogovne industrije je znašala 184,512.000 ton (190 milijonov), železne rude 97.911 (dve tretjini več), cinkove rude 165.000 ton (15% več), svinčene rude 78.000 ton (97.000), bakrene rude 1,263.000 ton (974.700), petroleja 440.000 ton (100.000) in sintetičnega petroleja dva milijona ton (0).

Zlate rezerve Nemčije so znašale z vsem razpoložljivim zlatom v državi 300 milijonov (3.370 milijonov mark). V tujini ima Nemčija sedaj klirinške dolgove, l. 1914 pa je imela za 25 milijard mark vrednostnih papirjev, deviz in raznih trgovinskih saldov. Obtok bankovcev je znašal 8900 milijonov mark, l. 1914 pa 2800 milijonov. Pri vsem tem šteje Nemčija sedaj 84 milijonov prebivalcev, medtem ko jih je bilo l. 1914 65 milijonov. Njen teritorij obsega sedaj 694.000 kv. kilometrov, pred 25 leti pa je obsegal 541.000 kv. kilometrov.

Kljub temu prirastku prebivalstva pa znašajo efektivi njene vojske sedaj le okrog 10 milijonov mož, medtem ko jih je imela l. 1914 9,808.000. Nemška vojna mornarica je obsegala 1938 5 bojnih ladij in 3 žepne oklopne križarke (l. 1914 21 bojnih ladij), nadalje 10 (54) srednjih in malih križark, 31 (197) rušilcev in torpednih čolnov, pač pa najmanj 48 (20) podmornic. Njeno trgovinsko ladjevje je bilo l. 1914 sicer številčno še enkrat toliko kakor sedaj, a po tonaži le za 30% večje.

„V kateri smeri piha veter"

Washington, 15. nov. s. Predsednik Roosevelt je izjavil včeraj na konferenci tiska, da bo morala vlada še proučiti vprašanje, če ne bi dovolitev registracije ameriških trgovinskih ladij v Panami spravila panamske republike v drugačen položaj, kakor pa je oni, ki ga imajo Zedinjene države na podlagi nevtralnostnega zakona. Na vprašanja novinarjev, ali bodo potem Zedinjene države prenos registracije dovolile ali ne, pa se Roosevelt ni hotel izraziti, temveč je samo dejal, da lahko novinarji sami presodijo, v kateri smeri piha veter.

Mornariška komisija je odklonila prošnjo Pacifiške paroplovne družbe, da bi smela neko svojo ladjo registrirati v Kanadi. Zastopnik komisije pa je izjavil, da ta odločitev ni praecedens za bodoče sklepe komisije v sličnih primerih.

Strahovit požar

New York, 15. nov. s. **V mestu Lagunillas v petrolejskem revirju v Venezueli je prišlo včeraj do strašne nesreče. V neki hiši je nastal požar in veter je zanesel ogenj na s petrolejem prepojeno vodo v Maracaibskem jezeru, ki se je v hipu vnela več sto metrov daleč. Požar se je razširil tudi na vrsto hiš ob obali. Kolikor je doslej znano, je katastrofa zahtevala 300 do 500 mrtvih, med njimi več otrok. Na kraj nesreče so takoj odhitele na pomoč vojne ladje in letala.**

Španska nevtralnost

Pariz, 15. nov. s. Španska vlada je odredila poostritev cenzure za liste in radijske postaje. Prepovedane so vse vesti, ki bi bile naperjene proti kateri izmed vojujočih se držav. Vsa poročila morajo biti strogo v nevtralnem duhu. Pač pa še nadalje vsi listi označujejo komunizem kot glavnega sovražnika Španije. Enake smeri nice je opaziti v italijanskem časopisju in radiu. Sploh je znano, da se španska politika skuša čim bolj nasloniti na Italijo.

Ali sem prispeval za sokolski dom v Trnovem?

London in Berlin se pogajata v Bukarešti

Bukarešta, 15. nov. i. Včeraj je prispel v Bukarešto lord Lloyd, ki je bil sprejet v avdienci pri kraljici. Prišel je zato, da odstrani težkoče, ki so bile nastale v trgovinskem prometu med Anglijo in Rumunijo.

Bukarešta, 15. nov. i. V Bukarešto je prispel gospodarski strokovnjak nemške vlade Claudius, skupaj z desetimi posvetovalci. Gre za razširjenje in poglobitev trgovinskih odnošajev med Rumunijo in Nemčijo.

Prekinitev nemških pogajanj v Stockholmu

London, 15. nov. s. Trgovinska pogajanja med Švedsko in Nemčijo so bila prekinjena. Oficielni komunike, ki je bil o tem izdan v Stockholmu, pravi, da se bodo pogajanja po konzultacijah delegacij s svojimi vladami nadaljevala.

Po poluradnih poročilih so bila pogajanja prekinjena zato, ker Nemčija zahteva od Švedske, da sme svoje polje min razširiti v območje švedskih teritorialnih voda, 4 morske milje od švedske obale.

Zlato v Ameriki

New York, 15. nov. AA. Stefani: Prejšnji teden je prišlo v USA za 27,057.000 dolarjev, to se pravi, za 7 milijonov dolarjev več kakor predzadnji teden.

Filmi iz Budimpešte

Beograd, 15. nov. mp. Pogajanja med jugoslovensko in madžarsko filmsko delegacijo so se včeraj ugodno končala. Sklenjeno je bilo, da bodo v Budimpešti izdelovali filme v našem jeziku. Prve tri filme bodo začeli snemati že v januarju. V jugoslovenski delegaciji je bil tudi znani filmski igralec Svetislav Petrović.

Borzna poročila.

Curih, 15. novembra. Paris 9.93, London 17.53, New York 445.25, Bruselj 72.75, Milan 22.50, Amsterdam 236.37, Berlin 178.25, Stockholm 106.225, Oslo 101.30, Kopenhagen 86.05.

V brzoturnirju zmagal CŠK

ki je vse nasprotnike gladko premagal s svojim I. moštvom — Sodelovalo je 10 moštev

Ljubljana, 15. novembra

V nedeljo je Slovenska šahovska zveza priredila v kletnih prostorih hotela »Slona« svoj tretji pokalni brzopotezni turnir za moštva. Na turnirju je sodelovalo 10 moštev, in sicer Ljubljanski ŠK in Centralni ŠK s po tremi, dalje Triglav, Železničar, Korotan in Celjski ŠK. Vsako moštvo je nastopilo z osmimi igralci. Klubi so postavili svoje najboljše zastopnike in so z malimi izjemami nastopili vsi najboljši slovenski šahisti. Pri LŠK se je precej poznalo pomanjkanje mojstra Vidmarja ml.

Prvo mesto je zasedlo I. moštvo Centralnega ŠK, ki je vse svoje nasprotnike gladko premagalo. Odločitev je padla v 5. kolu, ko sta se srečala oba favorita LŠK in CŠK. Izid je bil presenetljiv. CŠK je sigurno zmagal s 6:2, s čimer mu je bila končna zmaga zagotovljena. Drugo mesto je sigurno zasedel LŠK s svojim prvim moštvom, za njim pa je nad vse častno 3. mesto dobil Triglav, pred Celjani in obema drugima moštvoma LŠK in CŠK. Končno stanje je bilo naslednje: 1. Centralni ŠK I 66 točk, 2. LŠK I 60 in pol, Triglav 45, 4. LŠK II 44, 5. Celjski ŠK 42, 6. Centralni ŠK II 35, 7. Železničar 26, 8. Centralni ŠK III 16 in pol, 9. Korotan 13 in pol, 10. LŠK III 11 in pol.

Z vsemi moštvi skupaj je Centralni ŠK dosegel 117 in pol točke, LŠK pa 116. Od posameznikov se je zlasti odlikovala peterica, ki je izšla iz turnirja ne samo brez poraza, temveč je celo dosegla 100%. So to od Centralnega ŠK: Puc (druga deska), Dernovšek (3. deska), Furlani (5 deska) in Kumelj (8 deska), od LŠK pa Gerzinič (6. deska). Borba med CŠK in LŠK se je končala naslednje: (prvi imenovani so člani CŠK) Šorli : Gabrovšek 1:0, Puc : Preinfalk 1:0, Dernovšek : C. Vidmar 1:0, Šiška : Sikošek remis, Furlani : Mlinar 1:0, Požar : Gerzinič 0:1, Hren : Iskra remis, Kumelj : Slokan 1:0.

Podrobni izidi prvih štirih so bili: Centralni ŠK je nasproti Korotanu, Železničarju, LŠK III, CŠK III in Celjskemu ŠK zmagal 8:0, nasproti CŠK II in LŠK II s 7:1, in nasproti LŠK I in Triglavu s 6:2. LŠK I je premagal z 8:0 Korotana, Železničarja, LŠK III in CŠK III, s 7:1 Triglava in Celjane, s 6 in pol : 1 in pol CŠK II in s 6:2 LŠK II. Triglav je zmagal nad CŠK III s 7 in pol : pol, nad Korotanom in LŠK III s 7:1, nad CŠK II s 6:2, nad Železničarjem s 5in pol : 2 in pol, nad Celjani s 5:3, z LŠK II pa je igral neodločeno 4:4. LŠK II je porazil Korotana in CŠK III z 8:0, LŠK III s 7:1, Železničarja in CŠK II s 5 in pol : 2 in pol, s Triglavom pa je igral 4:4. Od ostalih moštev je edino Celjski ŠK dosegel polno število točk in to celo dvakrat, nasproti LŠK II in CŠK III, ki ju je oba porazil z 8:0.

Turnir je bil dobro organiziran in je pokazal visoko stanje ljubljanskega šaha. Kljub naglemu tempu, 10 sekund za vsako potezo, so bile mnoge partije prav dobre in prepletene z duhovitimi kombinacijami.

Slava dravske stalne vojne bolnice

Ljubljana, 15. novembra

Včeraj na dan sv. Kozme in Damijana je praznovala svojo slavo Dravska stalna vojna bolnica z bolničarsko četo. Slave se je udeležilo veliko število civilnih in vojaških dostojanstvenikov, med njimi načelnik zdravstvenega odseka banske uprave dr. Avramovič, generalni vikar, stolni prošt Nadrah, ki je zastopal škofa, podpredsednik mestne občine dr. Ravnihar, predsednik Zdravniške zbornice dr. Meršol, za univerzo univ. prof. dr. Kansky, za apelacijo svetnik dr. Strasser, upravnik ženske bolnice prof. dr. Zalokar, upravnik umobolnice dr. Gerlovič, še nekateri drugi zdravniki, v zastopstvu direktorja I. drž. gimnazije prof. dr. A. Debeljak, dalje predstavniki naše vojske, komandant Dravske divizijske oblasti general Stefanović, brigadni generali Glišić, Golubović in Janež, z zastopniki ostalega oficirskega zbora.

Na vrtu je bila postrojena bolničarska četa, kjer je bilo od pol 11. sečenje kolača in pa katoliški ter muslimanski cerkveni obred. Domačin g. podpolkovnik dr. Hadži Gligorije je po blagoslovu čestital četi slavo in se v lepem govoru spomnil obeh patronov naše vojne sanitetske službe. Vse vojaške slave naših vojnih edinic so vezane na zgodovinske datume iz nacionalne zgodovine. Za slavo vseh bolničarskih edinic je določen dan sv. Kozme in Damjana, kot spomin na njune velike usluge za človeštvo. Onadva kot misijonarja nista samo prosvetljevala narod, marveč sta nudila potrebnim tudi dejansko pomoč z zdravljenjem. Njuna dela nam kažejo, kako je treba biti usmiljen do bližnjega, a istočasno tudi hraber. Če bo nekoč spet treba, bodo tudi naši bolničarji po njunem zgledu izpričali svojo hrabrost, a obenem svojo milosrčnost. Pred zaključkom govora se je domačin g. podpolkovnik dr. Hadži spomnil mrtvih in naglasil posebno najvišjo žrtev Viteškega kralja Aleksandra Zedinitelja ter sklenil z vzklikom našemu mlademu kralju Petru II ter vsemu kraljevskemu domu.

Vojaška godba je nato zaigrala državno himno, nakar so bili gostje povabljeni v dvorano, kjer jim je ljubeznivi domačin z ostalimi oficirji postregel z zakusko.

OUZD v oktobru

Po statističnih podatkih ljubljanskega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev je število zavarovancev prejšnji mesec nazadovalo za 3982. Povprečno je bilo prejšnji mesec zavarovanih 98.857 delavcev. V primeri z avgustom letos, ko je bil dosežen najvišji stalež zavarovancev odkar obstoja OUZD, se je število zavarovancev zmanjšalo že skoraj za 10.000. To je izredno nagel padec, ki ga ni mogoče pripisovati le pojemajoči letni sezoni. Pri tem je zanimivo, da se je povečalo število bolnikov. V primeri s številom bolnikov lani je bilo 149 zavarovancev več bolnih. Odstotek bolnikov, ki je odločilen za presojo zdravstvenih razmer zavarovalnega delavstva, je poskočil za 0.25%. Slab znak je tudi, da se je znižala povprečna dnevna zavarovana mezda za 26 par. Najbolj se je znižala povprečna zavarovana mezda pri zavarovankah in sicer za 50 par. Skupna dnevna zavarovana mezda se je od lani znižala za 127.455 din, kar pomeni, da se je zaslužek pri OUZD zavarovanega delavstva znižal približno za 127.500 din na dan.

Neznana utopljenka

Ljubljana, 15. novembra

Pred dnevi smo poročali, da so ljudje na Karlovškem mostu in kasneje z mosta na Kodeljevem, opazil plavati v naraslí vodi Ljubljanice žensko truplo. Trupla takrat niso mogli zajeti in spraiti na breg, ker ga je voda v svojem toku naglo nesla naprej. Neznano utopljenko so našli šele včeraj popoldne v Savi ob Marnovem travniku, streljaj daleč od postaje Laze. O najdbi so bili obveščeni orožniki v Vevčah, ki pa pri utopljenki niso našli ničesar, kar bi moglo izpričati njeno identiteto. Utopljenka je srednje postave, visoka 1.65 m, stara približno 40 let, okroglega obraza slabega zobovja in ima črne lase. Na roki ima poročni prstan brez monograma. Oblečena je v dolgo platneno srajco, triko hlače, zelen pulover, modro obleko in rjavo jopo. Bila je brez nogavic, obuta v visoke čevlje na zadrgo. Čevlji so bili okovani na petah in spredaj. Sodijo, da je utopljenka kmečkega stanu. Orožniška postaja v Vevčah hrani nekaj vzorcev oblačil in prstan. Kdor bi kaj vedel, kdo bi mogla biti utopljenka, naj to sporoči orožnikom v Vevčah. Pogreb neznanke bo danes popoldne v Dolskem na pokopališče pri Sv. Heleni.

Čuden roparski napad

Ljubljana, 15. novembra

Na policiji se je zglasil magistratni uradnik Andrej P. in prijavil, da je bil preteklo nedeljo okrog 21. napaden od štirih neznancev. Popoldne je bil na izletu v okolici Litije, ko pa se je zvečer vrnil v mesto, se je še nekaj časa pomudil v Rebčevi restavraciji na Tyrševi cesti. Pred pol 21. je krenil domov v Topniško ulico, kjer pa so pred Weissbacherjevo hišo planili iz teme nadenj štirje neznanci, ki so ga v hipu podrli na tla in mu jeli pretipavati žepe. Vmes so se pridušali in ga obkladali z vsemogočimi priimki. V strahu jim je Andrej nato sam izročil denarnico, v kateri je imel še okrog pet kovačev, nakar so se napadalci oddaljili in je Andrej mogel domov. Neznancev ni zasledoval in je šele naslednji dan povedal vso zgodbo na policiji.

Študijska knjižnica v Kranju odprta

Kranj, 15. novembra

V petek bo pričela zopet z rednim poslovanjem Študijska knjižnica, ki jo je pred dvema letoma osnovalo Jug. akad. društvo s pomočjo Nar. čitalnice. Ustanovitelji so si zastavili lepo nalogo nuditi vsem, ki se zanimajo za pisanje revij, priložnost, da vsaj dvakrat na teden pridejo do revij, ki si jih sami le težko nabavijo. Ugoditi želji teh in pa omogočiti čitanje periodičnega tiska tudi onim, ki so sicer že naročniki ene ali druge revije, pa bi radi spoznali tudi izsledke drugih sličnih listov, to je namen te knjižnice. Za Kranj in okolico je to vprašanje ugodno rešeno s Študijsko knjižnico, ki nudi interesentom v prostorih knjižnice Nar. čitalnice že sedaj nad 40 revij. V zadnjem letu je knjižnica uvedla novost, da izposoja posamezne zvezke tudi na dom, vendar je izposojevalna doba omejena le od dneva do dneva poslovanja knjižnice.

Zaradi nekaterih ugodnosti bo obisk v letošnjem letu gotovo narasel. Resnica je namreč, da obisk v prvih letih ni bil prav zadovoljiv, čeprav je vstop brezplačen. Slab obisk gre na rovaš slabega informiranja javnosti, ki je bila prepričana, da je Študijska knjižnica namenjena le intelektualnim krogom. Toda knjižnica je namenjena najširšim krogom, saj je mnogo revij v njej pisanih najpoljudnejše. Od naših revij so zastopane vse naše kulturne, gospodarske, tehnične, zdravniške, mladinske, ženske in druge. Iz ostale države so močno zastopane beograjske, malo slabše pa zagrebške revije. Tudi inozemske revije obsega ta knjižnica in ne nazadnje lepo ilustrirane, ki zbujajo pozornost obiskovalcev. Obiskovalkam so na razpolago tudi vse priloge ženskih listov, ki jih knjižnica prav tako izposoja. Toda preveč bi bilo govoriti o vseh podrobnostih knjižnice, statistika o obisku nam kaže dovolj jasno, kdo se je posluževal knjižnice in s tem upravičuje tudi svoj obstoj. Zanimivo je tudi, da v naši sredi ni kaj prida odjeknila ustanovitev te knjižnice pred dvema letoma, dočim je že po nekaj tednih obstoja prejela prav laskavo ponudbo Prirodoslovnega društva v Ljubljani, s katerim je knjižnica izvršila pomembne izmenjave. Prav tako pa je brez vsake prošnje prejela s strani češkega prosvetnega ministrstva krasen ilustriran tednik.

Tiho, a vztrajno se nadaljuje delo za napredek knjižnice brez vsake bučne reklame in brez kakršnihkoli podpor. Naj bi ustanoviteljem bil poplačan ves trud z lepim obiskom, kar bi jim bilo poleg porasta števila revij v največje veselje.

Iz Kranja

— *Tatvine in vlomi.* Pred zimo se zatekajo z dežele v mesto sumljivi ljudje in posledice tega so številni vlomi in tatvine. Tako je neznan vlomilec obiskal stanovanje trgovca Grebenška in mu odnesel za 3000 din perila, obleke in zlatnine. Trgovcu Štefetu Viktorju na Klancu je nekdo odnesel veliko pletenko žganja v vrednosti 400 din. Neki delavki v Stražišču je nekdo ukradel iz stanovanja 6 stotakov. Neka gospodinja pa je prijavila na policiji, da ji je njena podnajemnica ukradla 18 rjuh, 46 vzglavnikov, 4 namizne prte, 2 posteljni pregrinjali in 16 pletenih prtov, poleg tega pa še zlato uro, obesek in dve preproge.

— *Po gasilski tomboli* so bile vse kranjske gostilne in kavarne nabito polne. Ponoči je na več krajih prišlo do pretepov in kaljenja nočnega miru. Policija je imela polne roke dela in je preko noči zbrala v svojih zaporih čedno druščino pretepačev in razgrajačev. V neki gostilni so pretepači, ko sta jih hotela dva stražnika aretirati, navalili nanju z nožmi in revolverjem. Šele ko sta stražnika dobila pomoč, se je policiji posrečilo podivjance ukrotiti in odvesti v zapor.

— *Pretep na Savskem bregu.* V nedeljo zjutraj je prišlo na Savskem bregu do večjega pretepa. V vinjenosti je neka skupina napadla drugo in posledica tega je bila, da so morali enega izmed napadalcev prepeljati v bolnico. V samoobrambi je namreč mesarski pomočnik Š. I. iz Kranja z nožem zabodel delavca Grobca Antona iz Smlednika.

Iz Celja

—c **Na ljudskem vseučilišču** bo drevi ob osmih tretje predavanje v ciklu pedagoških predavanj. Predaval bo učitelj gospod **Zdravko Kovač** iz Celja o »Posebnih težkočah pri vzgoji in učenju«. Udeležite se predavanja v čim večjem številu!

—c **Knjižnica Francoskega krožka** v Celju bo odslej odprta ob sredah od 19. do 19.30.

—c **Društvo hišnih posestnikov za Celje in celjski srez** sporoča, da je poziv za vložitev davčnih napovedi za odmero zgradarine za davčno leto 1940. izšel in da je treba vlagati davčne napovedi od 1. do 30. t. m. pri davčni upravi. Za vse hišne posestnike, ki so člani društva, bodo izgotavljali od 20. do vštetega 25. t. m. v društveni pisarni v Razlagovi ulici 8 brezplačno davčne napovedi. Tudi ostali posestniki se lahko zglasijo v tem času v pisarni, če pristopijo in plačajo članarino za l. 1939. K napovedi je treba po možnosti prinesti s seboj kopijo zadnje napovedi, katastrski list, zadnji plačilni nalog za gostaščino in kanalščino ter knjižico za vodarino, ker bo le na ta način mogoče pravilno izpolniti napoved. Tudi tiskovino za napoved mora vsakdo sam prinesti, ker v pisarni teh tiskovin ni na razpolago.

—c **V Zalogu je gorelo.** V ponedeljek zjutraj je nastal požar v gospodarskem poslopju posestnika Ivana Sedminka v Zalogu pri Št. Petru v Savinjski dolini. Požar se je tako naglo širil, da so komaj rešili živino in stroje iz gorečega poslopja. Gospodarsko poslopje, v katerem je bil mnogo žita in krme, je pogorelo do tal. Škoda znaša okrog 35.000 din. Kako je požar nastal, ni pojasnjeno.

—c **Usoden padec.** V Podvinu pri Polzeli si je 29letna posestnikova žena Angela Uratnikova v nedeljo doma pri padcu zlomila levo roko v zapestju. Ponesrečenka se zdravi v celjski bolnici.

—c **Zgradarinske prijave.** Davčna uprava v Celju razglaša, da traja rok za vlaganje zgradarinskih prijav od 1. do 30. novembra.

Iz Kamnika

— **Predavanje.** Drevi bo začetek tečaja Zveze kulturnih društev v Kamniku. Predaval bo Vekoslav Bučar pod naslovom »Iz narodne zgodovine«. Predavanje se začne ob 20. v dvorani Narodne čitalnice.

— **Avtomobil so ukradli.** V noči od nedelje na ponedeljek so drzni vlomilci vlomili v garažo gostilničarja in trgovca Ferdinanda Vodeta v Komendi pri Kamniku in ukradli osebni avtomobil. Garažo so potatvini zopet zaklenili. Pobrali so tudi mnogo orodja. Tatov doslej še niso mogli izslediti in drzna tatvina je vzbudila pravo senzacijo.

Iz Litije

— **Smrt uglednega posestnika.** Pri Sv. Križu nad Litijo je umrl ugleden posestnik in vinogradnik France Borštnar. Pokojni je imel mnogo znancev in prijateljev. Bil je posebno priljubljen tudi med lovci in gasilci. Borštnar si je pridobil mnogo zaslug za napredek domačega kraja. Sv. Križ, ki je 20 km oddaljen od železnice, je mnogo pridobil po njegovi zaslugi z redno avtobusno zvezo. Kako priljubljen je bil Borštnar je pokazal njegov pogreb, ki so se ga udeležili izredno številni znanci in prijatelji iz vsega Zasavja in daleč z Dolenjske.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sreda, 15. novembra katoličani: Leopold

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Karussell
Kino Sloga: Farma borbe in osvete
Kino Union: Na okrajnem sodišču
Ciril Metodova podružnica za Bežigradom: predavanje ge. Marte Žužek »Potovanje po Bolgarskem do Carigrada« ob 20. v telovadnici Sokolskega društva Ljubljana III. ob Tyrševi cesti
Sadjarska in vrtnarska podružnica predavanje g. Jožeta Kregarja »O vzimljenju ... in prevajanjem naravnega materiala« ob 19. v kemijski dvorani I. drž. realne gimnazije (realke) v Vegovi ulici
Ljudska univerza: predavanje dr. Alojza Zalokarja »Pomoč porodnicam« ob 20. v mali dvorani Filharmonije
Razstava likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu odprta od 9. do 18.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5, Kuralt, Gosposvetska cesta 4, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Sreda, 15. novembra: ob 15. uri: Antigona. Predstava za ljubljanske gimnazije.
Četrtek, 16. novembra: Striček Vanja. Red Četrtek
Petek, 17. novembra: ob 15. uri: Upniki, na plan! Ljudska popoldanska predstava. Izredno znižane cene od 16 din navzdol
Sobota, 18. novembra: Hudičev učenec. Izven. Znižane cene
Nedelja, 19. novembra: ob 15. uri: Princeska in pastirček. Mladinska predstava. Znižane cene. Ob 20. uri: Številka 72. Izven. Znižane cene

★

Premiera Molierove komedije »George Dandin« bo prihodnji teden v četrtek

OPERA

Začetek ob 20. uri

Sreda, 15. novembra: Madame Butterfly. Gostovanje Zlate Gjungjenac. Red Sreda
Četrtek, 16. novembra: Boris Godunov. Red B. Gostuje Josip Križaj
Petek, 17. novembra: zaprto

Namesto navadnega vsakdanjega oglasa priobčujemo v naslednjem oceno našega filma

Na okrajnem sodišču

ki jo je prinesel dne 27. oktobra t. l. »Hrvatski dnevnik«, kateri gotovo z nami ni v nikakšni zvezi in tudi kot hrvatski list nima nobenega razloga, da bi s pristransko kritiko podpiral slovensko podjetje:

»Posebnost tega nemškega filma in obenem razlika, ki ga loči od pretežnega števila filmov, v katerih ravno tako pride do sodnih razprav, je v tem, da je v prikazu sodišča in sojenja zamenjala navadno sliko popolnoma polne sodne dvorane razvpitih tožiteljev in branitelјev in ves drugi ceremonijal skromna soba malega okrajnega sodišča z nekaterimi radovedneži in osebami, brez katerih bi bila razprava brezpredmetna ali nemogoča. Poleg vloge tožitelja, obtoženca in sodnika pripada velika vloga znanemu komiku Hansu Moserju, ki ima posebno opravilo brez vsakega uradnega naslova in katerega ni mogoče opisati z eno besedo. Hans Moser ni niti sodni zapisnikar, a kaj še kaj več, ali on je vendar pri sodišču in se ga smatra za uradno, a najmanj poluradno osebo, ker ima s svojo nenavadno usmerjeno inicijativo predstavljati ljudski pravdorek. Kljub svojemu moralno popolnoma opravičenemu ravnanju, doživlja krivico zaradi zaslepljene pokvarjenosti meščanstva. Pri tem pa stvar v filmu ni prikazana tako tragično, temveč je predočena v komičnih potezah, deloma zaradi Hans Moserjeve vloge in igre, deloma zaradi komičnih zapletljajev. Predmeti razprave popolnoma odgovarjajo dostojanstvu sodišča, čeprav se vodijo večkrat razprave o malenkostnih stvareh, zaradi navadnega prepira dveh žensk in se razpravlja o žalitvah ali v najtežjem slučaju o klevetah, kar je za film najmanj karakteristično, tako, da daje temu poseben smisel šele vloga Hansa Moserja. V njej je postavljeno načelo: »Poravnati spor predno je sodišče izreklo kakršnokoli razsodbo!«, kar najbolj odgovarja splošnemu čutu. Kljub temu vsebujejo izjave odvetnika nasprotna naziranja, ki ima svoje cilje v čimvečji zapletenosti predmeta, za kar se pa ve iz kakšnih vzrokov in nagibov. Nasprotstvo teh dveh naziranj je dobro prikazano in je ta različnost dovolj poudarjena in podčrtana.«

Iz te ocene je razvidno, da je zagrebški kritik vsebino filma dobro doumel, medtem ko smo imeli v Ljubljani priložnost brati kritiko, s katero je avtor hotel zadostiti sam sebi.

KINO UNION

Temperamentna plesalka **MARIKA RÖKK**, znana iz filma **»Čajkovski«** v veselem muzikalnem šlagerju

KARUSSELL

ki bo nudil vsakomur prijetno razvedrilo. Zato bodo poskrbeli še **Georg Alexander, Paul Henkels** in drugi. **KINO MATICA**, ob 16., 19. in 21. uri. **PREMIERA DANES.**

IZREDNO NAPETA DRAMA IZ CARSTVA DIVJEGA ZAPADA!

Pustolovščina — v kateri sodeluje 15 najboljših ameriških cowbojev.

Film divjega tempa, pri katerem gledalcu oledeni kri v žilah!

Kot dopolnilo film za ljudi železnih živcev:

FARMA BORBE IN OSVETE

Nobene milosti!

PREMIERA DANES ob 16., 19. in 21. uri. **KINO SLOGA, tel. 27-30.**

DNEVNE VESTI

— **Zakaj se je podražilo milo?** Zadnje čase se je prav občutno tudi podražilo milo in tovarne mila delajo v skrčenem obsegu. Ena največjih tovarn mila v naši državi, Schichtova v Osijeku, je pred tremi tedni povsem ustavila milo veletrgovcem. Do tega je prišlo zaradi tega, ker tovarne mila ne dobe več surovin. Schichtova tovarna je naročila večje količine loja, a blago je bilo na poti na morju zaplenjeno. Zdaj je na poti nova pošiljka, vendar tovarna ne bo mogla prodajati mila veletrgovcem še kake štiri tedne. Zato se je milo znatno podražilo tudi v nadrobni prodaji, ker so ga mnogi trgovci že razprodali. Zdaj je milo dražje do 2 din pri kilogramu.

— **Za pocenitev bencinske mešanice.** Zaradi težkoč z uvozom nafte ter podražitve bencina gospodarski krogi priporočajo, da bi se povečal odstotek primesi alkohola bencinu in sicer od 20 na 33 odstotkov. Tako bi lahko zmanjšali uvoz bencina, vendar je vprašanje ali bi naše tovarne špirita lahko dobavljale večje količine alkohola, ker imajo že povsem izkoriščene instalacije za produkcijo špirita. Razen tega bi se pa pogonsko kurivo z mešanice bencina in alkohola ne pocenilo, ker je čisti alkohol dražji od bencina.

— **Angleška vojna ladja je zaustavila našo trgovsko ladjo »Vardar«.** V splitsko luko je prispela naša trgovska ladja »Vardar« ter pripeljala iz Grčije suho grozdje in olje. Na povratku ju je v bližini otoka Krfa zaustavila angleška vojna ladja. Ko jo je kapitan angleške ladje pregledal, jo je izpustil ter je lahko nadaljevala pot.

— **Nova uredba o tobačnih delavcih.** Tobačne tovarne v državi in uprava monopola reducirajo od leta do leta več delavcev. To je treba pripisovati predvsem racionalizaciji obratov. Zdaj razmišljajo v upravi monopolov, kako bi rešili vprašanje nezaposlenih monopolskih delavcev. Izdelujejo novo uredbo o zaposljevanju delavcev v tobačnih tovarnah. Po tej uredbi bi smel biti zaposlen samo po en član družine v tobačni tovarni. To bi bil hud udarec za naše delavce, zaposlene v tobačni tovarni, saj je v Ljubljani mnogo družin, k jim nudi tobačna tovarna zaslužek, in sicer po več članom iz ene družine.

— **Kočevski premogovnik dela zopet v polnem obsegu.** Pred leti je bila nevarnost da bodo povsem ustavili delo v kočevskem premogovniku. Do tega sicer ni prišlo, pač pa je bilo obratovanje zelo skrčeno. Letos je rudnik preživljal hudo krizo. Zadnjih 14 dni je pa prišlo do razveseljive spremembe. Zaradi povečanega kontingenta premoga za državne železnice, lahko zdaj producirajo na mesec po 6000 ton premoga. Zato so rudarji, ki so bili doslej zaposleni v dveh izmenah, začeli delati v treh.

— **Sadjarska podružnica na Viču** priredi v četrtek ob pol 8. zvečer v telovadnici ljudske šole prvo predavanje v zimski dobi. Predaval bo g. Andrej Škulj, tajnik SVD o pravilni ureditvi in izkoriščanju vrta. Predavanje bodo pojasnjevale številne slike. Vstopnine ni. Vabimo vse, ki se zanimajo za vrt, da se predavanja udeleže v obilnem številu.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo večinoma oblačno in megleno vreme. Včeraj je deževalo v Mariboru, Zagrebu in na Visu. Najvišja temperatura je znašala v Dubrovniku 18, v Splitu, Kumboru in na Rabu 17, na Visu 15, v Beogradu 10, v Ljubljani 9.6, v Zagrebu in Sarajevu 8, v Mariboru 7.2. Davi je kazal barometer v Ljubljani 766.9, temperatura je znašala 5.4.

— **Ciril-Metodova podružnica za Bežigradom** priredi drevi ob 20. predavanje s skioptičnimi slikami v telovadnici Sokolskega društva Ljubljana III ob Tyrševi cesti. Predava ga. Marta Žužek: »Potovanje po Bolgarskem do Carigrada.« Vstop vsem prost, za članstvo obvezen.

— **Trgovec izročil sleparju hranilno knjižico za 450.000 din.** V Zagrebu je nasedel spretnemu sleparju trgovec Pape. Trgovec bi rad dvignil pri Hrvatski štedionici večjo vsoto denarja in zato je iskal zveze z ljudmi, ki bi lahko posredovali zanj v zavodu. To je zvedel tudi neki slepar, ki se je izdajal za bivšega direktorja Prve hrvatske štedionice. Trgovec mu je verjel in izročil hranilno knjižico, slepar mu je pa še potrdil prejem. Policija je uvedla preiskavo, vendar doslej še brez uspeha.

— **Dramatična borba s kaznjencem.** Včeraj so Zagrebčani doživeli veliko senzacijo v Vinkovičevi ulici. Pred dnevi sta pobegnila iz Lepoglave dva nevarna zločinca, Mijo Karabogdan in Vinko Lazar. Včeraj je policijski agent Debevc po naključju srečal in spoznal na ulici Karabogdana in ga začel zasledovati v hiši, kamor mu je pobegnil. V hiši se mu je pa zločinec izmuznil, a naletel je na njegovega tovariša Lazarja, ki se je skrival v stopnišču. Začel se je dramatičen boj, kakršnega prikazujejo kriminalni filmi. Lazar je skočil iz hiše skozi okno prvega nadstropja in skušal pobegniti z dvorišča. Tam ga je pa detektiv prestregel in zbrala se je tudi množica ljudi, ki je skušala detektivu pomagati, da ukroti zločinca. Lazar se jih je tako otepal, da jih je nekaj obležalo krvavih in blatnih. Ukrotili so ga šele, ko jim je prišla na pomoč policija. Detektiv Debevc jih je precej skupil. Zasledovanje za Karabogdanom se nadaljuje, vendar pa ni upanja, da ga bodo kmalu.

— **Dve nesreči.** V bolnico so prepeljali 10letnega železničarjevega sina Vinka Molka iz Logatca, ki mu je patrona razmesarila obe roki ter ga poškodovala tudi po obrazu. Dečko je našel patrono nekje zunaj pa mu je nenadoma v rokah eksplodirala. V Zagorici je padla v škaf kropa 8letna hči delavca Slavka Rozman in se hudo oparila po hrbtu in po nogah.

Iz Ljubljane

—lj **Pedagoško društvo** priredi v ponedeljek 20. t. m. ob 6. zvečer v dvorani mineraloškega instituta na univerzi drugo redno predavanje. »O vzgoji in zaščiti zanemarjenih in sprijenih otrok« bo govoril g. Vojko Jagodič. Vse, ki se zanimajo za izredno aktualen problem, vljudno vabimo. Po predavanju bo redni letni občni zbor Pedagoškega društva, na kar opozarjamo vse redne člane.

—lj **»Capriccio«, skladba Antona Lajovica,** ki jo bo izvajala v petek 17. t. m. v Unionu Ljubljanska filharmonija na svojem simfoničnem koncertu, je izmed večjih skladateljevih del največkrat izvajana. Z izvedbo te kompozicije počasti filharmonija 60letnico skladatelja, katerega ime je tesno zvezano tako z glasbenim kakor tudi z vsem našim kulturnim življenjem. Muzikalni dogodki skladbe so silno zajemljivi. Vse, ki se zanimajo za klavirsko umetnost, bo gotovo zanimal in razveselil nastop virtuoza Antona Trosta, ki bo odigral Rahmaninov klavirski koncert v c-molu. »Patetična« VI. simfonija Čajkovskega bo po svoji mogočnosti in globini ponovno osvojila poslušalce. Koncert bo dirigal mladi dirigent M. Šijanec, ki je položil v ta koncert vse svoje znanje in zmožnosti. Opozarjamo, da se vstopnice obenem z obširnimi sporedi prodajajo pri blagajni kina Uniona vsak dan od 11. do 12. in od 15. ure dalje po cenah od 10 do 40 din.

—lj **Ljudska univerza, Kongresni trg, mala dvorana Filharmonije.** Danes 15. t. m. ob 20. bo predaval g. prim. dr. Alojz Zalokar o važni temi: Pomoč porodnicam. G. predavatelj bo svoje predavanje ponazoril tudi s skioptičnimi slikami. Vstopnine ni. 557—n

—lj **Nov grob.** Včeraj je umrl v Ljubljani v starosti 86 let Josip Vilfan, upokojen prokurist Kranjske industrijske družbe. Pokojni je bil zelo priljubljen in za njim žalujejo razen sorodnikov številni prijatelji in znanci. Pogreb bo jutri ob 14. izpred mrtvaške veže Zavetišča Sv. Jožefa na Vidovdanski cesti na pokopališče k Sv. Križu. Pokojniku blag spomin, žalujočim naše globoko sožalje!

Nogavice rokavice KARNIČNIK Nebotičnik.

—lj **V Stritarjevi ulici št. 8 v Ljubljani pri frančiškanskem mostu se sedaj nahaja optik in urar FR. P. ZAJEC, tolej ne več na Starem trgu. — Samo kvalitetna optika.**

—lj **Tatvine koles.** Iz stanovanja Marije Habčeve v Gosposki ulici 10 je ukradel tat 1800 din vredno, še skoraj novo kolo, znamke WKC. Ukradeno kolo je črno pleskano in ima tov. številko 3.439. — Na Cankarjevem nabrežju je nekdo odpeljal 1200 din vredno kolo znamke »Stadion«. — Na Bleiweisovi cesti izpred trgovine »Nabavljalne zadruge« je tat ukradel 900 din vredno kolo znamke »Širkof«. — Josip Bufon pa je prijavil, da mu je bilo ukradeno 600 din vredno kolo, znamke »Aiglon« iz veže Končanove gostilne v Rožni dolini.

Seja Zbornice za TOI

Pod predsedstvom g. Ivana Jelačina — Novi proračun zbornice

Ljubljana, 15. novembra

Ob 9.30 je predsednik g. Ivan Jelačin otvoril proračunsko sejo Zbornice za TOI v Ljubljani. Pozdravil je vse navzoče in zastopnika banske uprave načelnika dr. Trstenjaka.

V svojih predsedstvenih naznanilih je g. Ivan Jelačin sporočil, da je banska uprava odobrila zaključne račune Zbornice za preteklo poslovno leto z dohodki 3,801.107.92 in izdatki 3,771.442.43, torej s presežkom dohodkov 29.665.49 din. Banska uprava je odobrila, da pobira Zbornica za dajanje naslovov posebno odškodnino. Predsednik je prečital imena obrtnikov, trgovcev, industrijcev in lastnikov, gostinskih obratov, ki jih je Zbornica predlagala za stalne sodne izvedence pri okrožnem sodišču v Murski Soboti. V centralno borzo dela je Zbornica imenovala tri zastopnike s tremi namestniki. V upravo tujsko prometne zveze v Mariboru je zbornica imenovala Frana Šereca in namestnika Frana Bureša, v odbor Zveze za tujski promet v Ljubljani pa Albina Smrkolja, Franca Rusa in referenta dr. Koceta z namestnikom Antonom Koritnikom.

Pri mestnem nadzorstvu v odbor za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije je Zbornica imenovala za trgovce Albina Smrkolja z namestnikom Antonom Verbičem, za proizvajalce Ivana Ogrina z namestnikom Karlom Vidmarjem. Za člana kuratorija banovinske poklicne posvetovalnice in posredovalnice je Zbornica imenovala podpredsednika Ivana Ogrina. Zbornica je imenovala tudi častne sodnike pri okrožnih sodiščih v Mariboru, Novem mestu, v Celju, v Murski Soboti in v Ljubljani. Zbornica je sprejela upravo ustanove Friderika Homana v znesku 40.000 din. V komitet za normalizacijo je bil imenovan kot predstavnik trgovine Albin Smrkolj kot predstavnik obrta Ivan Ogrin in kot predstavnik industrije dr. Ciril Pavlin.

Zbornični svetnik Alojzij Midofer iz Novega mesta je 22. 9. letos umrl. Zastopal je v Zbornici za obrtni odsek volilno okrožje, ki obsega sreza Novo mesto in Črnomelj ter si je vneto prizadeval za interese dolenjskega in belokranjskega obrtništva. Njegov namestnik je Ferdinand Stonič, pek iz Črnomlja.

Predsednik ni čital poslovnega poročila, pač pa je navedel samo na kratko vsebino (glej izvleček na strani 4). Pri tem se je pa dotaknil posebej obširneje nove uredbe o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije ter ostro grajal časopisje, češ da je ono povzročilo največ zmed ob začetku vojne, ko so konzumenti navalili na trgovine in denarne zavode. Po njegovem mnenju je časopisje begalo ljudi s posebnimi izdajami. Med tem, ko so bili denarni zavodi v najbolj kritičnih dneh zaščiteni, so bili trgovci prepuščeni povsem samim sebi in posledice niso mogle izostati. Zdaj pa, ko je že nastala zmeda, časopisje še hujska konzumente proti trgovcem, da so zakrivili draginjo.

Predsednik je navajal glavne vzroke nastopajoče draginje in apeliral pri tem na oblasti naj bi pri izvajanju uredbe pri pobijanju draginje upoštevale posebne težave, ki jih mora v tem času preživljati trgovstvo, ko je tako otežkočen uvoz blaga in ko zaradi izrednih razmer nastajajo neredi na domačih tržiščih.

Potem je bil predložen predlog finančnega odbora za zbornični proračun v letu 1940. Proračun zbornice določa 3,871.754 din dohodkov in 3,865.305 din izdatkov, tako da presežek znaša 6.449 din. V kritje zborničnih potrebščin je odmerjena 8% zbornična doklada od osnovnega davka, pridobnine in družbenega davka. Preden so glasovali o proračunu se je priglasil k besedi zbornični svetnik Josip Rebek ter spregovoril o posebnih razmerah, ki vladajo v obrtnem odseku. Ugotovil je, da zbornični odsek ni imel seje od 21. marca ter da je bil prepuščen popolni samovolji svojega predsednika g. Ivana Ogrina. Včeraj bi moral zbornični odsek razpravljati na svoji seji o novem proračunu, vendar tudi do te razprave ni prišlo in izkazalo se je, da so tudi obrtniki, ki so za ločene zbornice, povsem zadovoljni s proračunom za skupno zbornico. K debati se je priglasil še zbornični svetnik Iglič, ki je apeliral na zbornico, naj skuša vendar že preprečiti brezplodne razprave o ločitvi zbornic. Sprejet je bil predlog, da glasujejo o proračunu z vzklikom, na kar je bil proračun soglasno sprejet. Ob zaključku redakcije seja še traja.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda Din 1.—, davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

MALI OGLASI

»Slovenskem Narodu« imajo siguren uspeh!

PRVOVRSTNA VINA

ter pristno žganje si nabavite po sledečih konkurenčnih cenah

namizno belo	liter din	8.—
srbski prokupac	» »	8.—
rizling	» »	9.—
dolenjski cviček	» »	10.—
portugalka	» »	10.—
» sladka	» »	8.—
jabolčnik sladki	» »	5.—
traminec	» »	12.—
žingać	» »	12.—
Žganja:		
tropinovec	» »	24.—
slivovka	» »	24.—
brinjevec	» »	34.—
rum	» »	36.—
borovničar	» »	36.—

Mrzla jedila!

Se priporoča Buffet« J. Jeraj, nasl. Minka Videnič, Ljubljana, Sv. Petra c. 38. 42. T.

HUBERTUS PLAŠČI

à din 350.—

vse vrste dežnih plaščev, trenčkotov, sukenj, toplega perila itd. nudi po priznano nizkih cenah

PRESKER,

Sv. Petra c. 14.

KLIŠEJE

ENO IN VEČBARVNE

JUGOGRAFIKA

SV PETRA NASIP 23

50 PAR ENTLANJE

ažuriranje, vezenje zaves, perila monogramov, gumbnic. Velika zaloga perja po 7.— din »Julijana«, Gosposvetska c. 12. 3. T.

Da je ZAKRAJŠKOVA otomana najboljša

dokazujejo ostali tapetniki in to celo stare firme, ki našo otomano pridno kopirajo. Kupite si jo tudi Vi, stane samo din 360.— pri tapetništvu **Egon Zakrajšek**, Ljubljana, Miklošičeva 34, tel. 48-70.

POUK

Strojepisni pouk

Večerni tečaji oddelki od ½7. do 8. in od ½8. do 9. ure. Pouk tudi po diktatu. Vpisovanje dnevno, pričetek 15. novembra. Christofov učni zavod, Domobranska cesta 15. — Največja strojepisnica! 2160

PRODAM

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

OREHOVA JEDRCA

nova, sortiran cvetlični med in medico dobite najceneje v **MEDARNI** Ljubljana, Židovska ul. 6. 48.T.

BUKOVA DRVA

sveža, kupujemo za mesece januar, februar in marec po kub. metrih, vsako količino in plačamo v gotovini. Ponudbe z oznako cene na Export I. Meštrović, Zagreb, Jelačičev trg 15, telefon št. 23-612. 3205

SLUŽBE

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

PRODAJALEC

dobro izvežban v mešani stroki, samostojen, agilen, vojaščine prost, dobi mesto. Nastop službe po dogovoru. Ponudbe s točnimi navedbami dosedanjega službovanja na tvrdko: Ivan Rojnik, Slovenjgradec. 3206

INSERIRAJTE V »SLOV. NARODU«

ŠIV. STROJI **NAJNOVEJŠI OTR. VOZIČKI**

VELIKA IZBIRA MOTORJI TRICIKLI ŠIV. STROJI

igračni vozički, skiroji, avtomobilički, kolesni deli

TRIBUNA F.B.L. LJUBLJANA

Karlovška c. 4 — Podružnica: Maribor, Aleksandrova 26

Ceniki franko!

Najboljši vodnik po radijskem svetu je

„NAŠ VAL“

sporedi evropskih postaj na vseh valovih, strokovni članki, roman, novela, novice z radijskega in televizijskega sveta, filmski pregled, nagradni natečaj, smešnice.

Izhaja vsak petek in je tudi lepo ilustriran!

UPRAVA: Ljubljana, Knaflјeva ulica 5.

Mesečna naročnina samo 10.— dinarjev!

V šest in osemdesetem letu svojega neutrudnega življenja, ki je bilo vse posvečeno dolžnosti in delu, je bil danes poklican k večnemu pokoju naš dobri, blagi ujec, gospod

Josip Vilfan

prokurist Kranjske industrijske družbe v pokoju

K zadnjemu, težkemu slovesu ga pospremimo v četrtek 16. t. m. ob 14. uri izpred mrtvaške veže Zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti na pokopališče k Sv. Križu.

V LJUBLJANI, dne 14. novembra 1939.

RUDOLF GROŠELJ, gimn. prof. v p., MARIJA GROŠELJ, dr. PAVEL GROŠELJ in družina

Gospodarstvo pod vtisom zunanjepolitične napetosti in negotovosti

Iz poslovnega poročila o gospodarskem položaju na področju zbornice TOI v Ljubljani

Ljubljana, 15. novembra.

Ob letošnji proračunski seji Zbornice za trgovino, obrt in industrijo je treba ugotoviti, kokor ob vsaki plenarni seji v zadnjih treh letih, da se je zemljevid Evrope zopet znatno spremenil. Prenehali sta obstajati kot samostojni državi republika Poljska in Albanija. Poljska je bila v naši zunanji trgovini pri izvozu na 12. mestu, pri uvozu pa na 19. Važno vlogo je imela kot dobavitelj pogonskih sredstev, naftinih derivatov, mazilnih olj, parafina, tračnic, antracita in koksa. Poljska je bila važno tržišče za naš izvoz sadja in tobaka, kož od drobnice in ekstraktov. Albanija je bila v našem izvoznem prometu na 17. mestu z 0.6odstotno udeležbo na našem izvozu, ki je dosegel lani 31.7 milijona dinarjev. Uvoz iz Albanije je neznaten, znašal je samo 2.7 milijona dinarjev. Albansko tržišče je imelo popolnoma lokalen pomen za obmejno okolico zetske in vardarske banovine.

SPREMENJEN POLOŽAJ DRAVSKE BANOVINE PO SPORAZUMU.

Gospodarstvo na področju dravske banovine se je razvijalo v preteklih osmih mesecih pod vtisom neprestane zunanjepolitične napetosti in negotovosti, ki je zadnje dni avgusta kulminirala v izbruhu vojne. Notranjepolitični boji in vojna napetost so bili že spomladi povzročili znatno zmanjšanje investicijske delavnosti in številne uredbe so omejile zasebno pobudo in kupčijsko poslovanje. V gigantskem sporu velesil je uspelo naši politiki ohraniti strogo nevtralnost.

V našem notranjem položaju zabeležimo velik dogodek da je bil dne 26. avgusta dosežen in podpisan sporazum o hrvatskem vprašanju. S to rešitvijo se je gospodarsko-politični položaj dravske banovine občutno spremenil. Slovenija je bila postavljena pred stotino novih vprašanj in problemov. V veliko olajšavo in razbremenitev nam pa je, da je z banovino Hrvatsko naposled ustvarjena protiutež proti centralističnemu pretiravanju na gospodarskem področju, ki se je prav zadnje dve leti vedno jačje kazalo in uveljavljalo. Želimo, da se v okviru določene zakonite možnosti podeli tudi dravski banovini široka uprava, gospodarska in finančna samostojnost, da bi mogla bolje zadostiti vsem gospodarskim, socialnim in kulturnim potrebam.

VPRAŠANJE DEVIZ IN PRESKRBE S SUROVINAMI.

Spomladi je s 1. aprilom železniška uprava povišala potniške in blagovne tarife, kar je najbolj občutila dravska banovina. Mnoga podjetja so morala osnovati podružne delavnice bližu svojih glavnih tržišč v krajih, ki ležijo prometno ugodneje in imajo poleg železnice tudi ceneno vodno pot na razpolago. Važen korak v preorientaciji naše zunanje trgovine je bila ukinitev obvezne oddaje ene četrtine izvoznih deviz Narodni banki po nižjem tečaju. Borba za ta ukrep je trajala več let brez uspeha. Žal zaradi vojne se prave koristi tega ukrepa niso mogle pokazati.

Nove prilike bodo preokrenile produkcijo in konzum. Jugoslavija je v svetu znana kot surovinska zemlja, ki je po gospodarski strukturi agrarna, ki pa ima znatno število zdaj zelo iskanih surovin, to so predvsem naše rude, kakor: železna ruda, baker, cink, svinec, boksit, aluminij, mangan, magnezij, pirit in krom, katere danes lahko doma predelujemo do finalnih izdelkov, tako da smo na domačem tržišču vedno bolj neodvisni od tujine. Izvoz rudarskih proizvodov dosega skoraj eno milijardo dinarjev in odtehta v celoti uvoz onih surovin in pogonskih sredstev, ki jih moramo uvažati. Med tem imajo največjo vlogo surovine za tekstilno industrijo, za kemično industrijo in tudi za usnjarsko in papirno industrijo ter za pogonska sredstva in za jeklarne. Glede papirne industrije kaže, da bo kmalu neodvisna od inozemstva. Pri tekstilni industriji vsi dosedanji poizkusi z uporabo nadomestnih surovin še niso imeli uspeha. Raznovrstnost naše industrije in njenih potreb zahteva še celo vrsto sicer manjših količin surovin, ki pa so izredno važne in brez njih obratovanje ni mogoče. Med te surovine štejemo zlasti belo pločevino, kositer, fosfate, azbest, žveplo itd.

Ob izbruhu vojne so bile zaradi prejšnje politike Narodne banke zaloge vseh teh surovin v podjetjih manjše ko normalno. Medtem ko se je ves svet zalagal s surovinami, smo mi omejevali njih uvoz. Namesto da bi se dale zasebni pobudi vse olajšave, da bi si zagotovili vsaj v zadnjem trenutku vse potrebne surovine, so se pojavili prav nasprotni predlogi, tako osnovanje »surovinskih central«, ki naj bi odločale o vsem uvozu. Zbornica je opozorila na to, da bi take centrale ne olajšale položaja. Zaradi pomorske blokade je tudi naša država, čeprav je nevtralna, prišla v težak položaj.

NAŠA TRGOVINSKA BILANCA.

V prvem vojnem mesecu je naš izvoz, ki je prejšnja leta dosegel že višino okoli 590 milijonov dinarjev, padel na 240.5 milijona dinarjev, torej pod polovico, medtem ko je uvoz nazadoval v manjšem obsegu od 488 milijonov na 253.2 milijona dinarjev. Bilanca zunanje trgovine v septembru je bila pasivna za 12.7 milijona dinarjev. V prvi polovici meseca septembra je zastal skoraj ves izvoz. Položaj se je popravil šele v drugi polovici meseca. Bakra in svinca nismo izvažali, pa tudi izvoz rud je občutno nazadoval. Zastal je izvoz živine in konoplje in tudi izvoz sadja je bil z 2237 vagoni v vrednosti 39 milijonov dinarjev daleč za lanskim, izvoz gradbenega lesa je pa padel na eno tretjino. V oktobru se je položaj bistveno zboljšal ter je bil promet z inozemstvom zopet v večjem obsegu obnovljen.

Trgovinska bilanca prvih devetih mesecev izkazuje neznatno aktivo 29.1 milijona dinarjev pri 3660 milijonih izvoza in 2631 milijonih uvoza. Ker je uvoz strojev in instalacij ter predmetov za industrijske investicije zaradi vojne padel na minimum, smemo računati, da bo letošnja celotna trgovska bilanca aktivna, medtem ko smo bili lani z 259 milijoni pasivni.

V trgovinsko-političnem pogledu vlada zadnje mesece živahna aktivnost. Največja neprilika za enotno vodstvo naše trgovinske politike je okolnost, da je danes skrb za naše trgovinsko-politične interese prepuščena in razdeljena na šest, oziroma sedem mest, na devizni odbor in komitet za uvoz pri Narodni banki, na Prizad, resorna ministrstva in na koordinacijski odbor. Tako stanje postaja čedalje bolj nevzdržno. Zbornica je predlagala, naj bi se ves režim zunanje trgovine iz temelja preuredil po vidikih splošne gospodarske potrebe. Naravno je, da se je pojavila zahteva, da je treba gospodarsko politiko voditi z enega mesta.

ŽELEZNIŠKI PROMET, DRAGINJA

Septembrski dogodki so povzročili v začetku popoln zastoj v železniškem in parniškem prometu z inozemstvom. Po 14 dneh smo dobili vagone vsaj za pokvarljivo blago kakor za sadje in hmelj. Izvozne prepovedi tujih držav so povzročile, da smo morali z njimi urediti na novo trgovske odnošaje. Pogajanja so se pričela z Nemčijo, Italijo, Grčijo, Romunijo in Madžarsko. Sledila bodo pogajanja z zapadnimi državami. Pri teh pogajanjih igrajo veliko vlogo vprašanja izvršitve obstoječih zaključkov. Posebno tkalniška industrija je interesirana na teh vprašanjih, ker je naročila predivo iz Nemčije in Italije za celo zimsko sezono.

Spremembe na svetovnem tržišču so imele za posledico porast cen važnih industrijskih produktov. Doma pa je k temu prišlo še povečanje produkcijske režije radi 25—30% izrednega pribitka k vsem direktnim davkom in zaradi povečanja socialnih dajatev ter porasta cen domačih surovin. Ker se morajo sirovine inozemcev plačati vnaprej, so morala podjetja omejiti kredite svojim odjemalcem. Na konferenci tekstilne industrije in trgovcev z manufakturo dne 27. oktobra v Zagrebu so bile sprejete kompromisne rešitve teh vprašanj.

V naši notranji trgovini opažamo vedno bolj stremljenje po centralni organizaciji vsega izvoznega in uvoznega prometa, posebno pa trošarinskih predmetov. Osnovana je bila še prodajna centrala za sladkor, centrala za prodajo kvasa, v načrtu pa je ustanovitev še drugih blagovnih central, da bi se moglo gospodarstvo bolj prilagoditi prilikam vojnega stanja.

GLEDE JAVNIH DEL SE NE MOREMO POHVALITI

Glede javnih del se v preteklí dobi ne moremo pohvaliti. Od države smo dobili nizke kredite. Pričeta cestna dela na gorenjski progi se izvršujejo zelo počasi. Stanje važnih mednarodnih državnih cest je obupno. V zadnjih štirih letih je bilo v naši državi izvršenih za 1412 milijonov din javnih del, od katerih je odpadlo na Slovenijo le 56.4 milijona din ali 2.6%. Po številu prebivalstva bi moralo odpasti najmanj 8%, po davčni moči pa celo 14%. Dejansko se nahaja Slovenija pri razdelitvi tega kredita na zadnjem mestu.

Dravska banovina ima 1035 tovornih avtomobilov in avtobusov, to je 20% vseh teh vozil v državi. Osebnih avtomobilov imamo 17%, motociklov 32% skupnega števila v državi. Biciklov pa imamo 148.000, to je 40% celotnega števila. Od celotnega tovornega prometa na naših železnicah odpade na Slovenijo 24%. Lani so z avtobusi v vsej državi prevozili 2,753.000 potnikov, od tega je odpadlo 866.600 potnikov ali 31.5% na Slovenijo. Iz vseh teh številk lahko sklepamo, da odpade na Slovenijo najmanj 20% celotnega prometa na državnih cestah v vsej državi, zato lahko upravičeno zahtevamo, da se v breme cestnega fonda izvršujejo cestna dela v Sloveniji v onem razmerju, ki ga zahtevata gostota in struktura cestnega prometa v Sloveniji. Namesto 82 milijonov, ki naj bi odpadli na Slovenijo po višini cestnega prometa, je dobila Slovenija za ceste v zadnjih treh letih le borih 18 milijonov din.

Žrtve, ki jih doprinaša cestni promet v Sloveniji za državni cestni fond, so izredno velike. Naša upravičena zahteva je torej, da se težišče sistema cestnih fondov prenese na banovinske cestne sklade, ki naj prevzamejo tudi skrb za vzdrževanje državnih cest iz dohodkov, ki se stekajo iz dotične banovine. Poleg tega se lahko ustvari še ločen državni fond za taka dela, ki so v interesu države, pa jih posamezne banovine same ne zmorejo. S tako ureditvijo bi bil likvidiran sistem, zaradi katerega je Slovenija pri javnih delih občutno prikrajšana.

INVESTICIJSKI PROGRAM POŠTNEGA MINISTRSTVA

Poštno ministrstvo je v aprilu objavilo uredbo o investicijskem programu v višini 115 milijonov din za zboljšanje telefonskih zvez. Ta uredba določa na šestem mestu nabavo in montažo avtomatičnih central za Kranj, adaptacije pri centralah v Ljubljani in na Bledu, rekonstrukcijo omrežja v Kranju in zgradbo novih zveznih vodov s Kranjem. Na 10. mestu se nahaja nabava avtomatične telefonske centrale za Celje in nove centrale za Rogaško Slatino, Zidani most in Dobrno. V drugi skupini gradbenih del se določa na devetem mestu nova telefonska relacija iz Beograda do Ljubljane ter nabava materiala za nekatere druge kraje. Ugotoviti moramo, da je investicijska politika poštnega ministrstva skrajno enostranska in daje prednost manjšim krajem v drugih banovinah v primeri potrebam večjih centrov Slovenije.

OCENA LETOŠNJE TUJSKOPROMETNE SEZONE

Od 1. januarja do 1. septembra letos je bilo v Jugoslaviji 719.438 turistov s 4 mil. 251.979 nočninami napram 725.765 turistom in 4.266.685 nočninami v isti dobi lanskega leta. Od tega odpade na inozemske turiste 237.196 turistov z 1,163.172 nočninami napram 216.141 turistom z 1,183.808 nočninami.

Statistični pregled kaže, da je bila letošnja tujskoprometna sezona boljša od lanske. Naraslo je število turistov iz držav, ki dajo svojim turistom samo omejene zneske na razpolago. Nemcev je bilo nad polovico med inozemci. Ker pa so prihajali samo srednji in šibkejši sloji iz Nemčije, je upravičena trditev, da je letošnja turistična sezona glede finančnega efekta znatno šibkejša kot sezone prejšnjih let.

Za bodočnost so izgledi vse prej kot ugodni. Morda bi dobili s propagando več gostov iz Madžarske in Romunije, pa tudi iz Bolgarije, Turčije in Grčije. Računati moramo, da bodo izredne razmere v Evropi trajale mogoče leto ali dve. V tem primeru je vprašanje, ali bo imela kaj praktične vrednosti možnost, da se izčrpa mesečni kontingent 1,400.000 nemških mark, ki ga daje Nemčija na razpolago svojim turistom za potovanje v Jugoslavijo in ki je bil te dni pri gospodarskih pogajanjih z Nemčijo zagotovljen tudi za v bodoče. Da ne bomo mogli računati na obisk turistov iz zapadnih držav, je pri danem položaju več kot jasno. Morali bomo pač osredotočiti vse sile na to, da dobimo kolikortoliko kompenzacijo za odpadle tujce v domačih turistih in letoviščarjih.

Sedanje okoliščine so za bodočnost našega tujskega prometa torej zelo neugodne. V težavnem položaju so tudi tujskoprometne zveze.

DAVČNE OBREMENITVE

Iz podrobnih izkazov o plačevanju davkov v Sloveniji se vidi, da je bilo na vsoto vseh predpisanih davkov v višini 369.3 milijona din plačanega 325 milijonov din, kar predstavlja okroglo 88%. Položaj se je proti koncu leta zaostril radi pobiranja izrednega 30% prispevka za sklad državne brambe. Izredni prispevek bo znašal v Sloveniji na vse direktne davke letno okoli 50 milijonov din. Zbornične intervencije v davčnih zadevah so se nanašale predvsem na pojasnitve odprtih vprašanj in tolmačenje izdanih naredb. Zbornica je predlagala poleg davčne in takse amnestije še ustavitev izvržbe proti obrtnikom in trgovcem, ki so poklicani na vojaške vežbe.

IZPLAČILO HRANILNIH VLOG

Potrebni so bili ukrepi za pomirjenje vlagateljev in za stabilizacijo položaja na vložnem trgu. Izkazalo se je, da ima po prvem razburjenju večina vlagateljev zaupanje v denarne zavode in v valutno politiko države. Prilike pa kažejo, da je potrebno, da se v ves naš sistem hranilnih vlog vnese večja stabilnost. Važen dogodek je uredba o izpremembi določb za nalaganje depozitov pri mestnih hranilnicah. Uredba daje hranilnicam svobodnejše roke glede nalaganja denarnih vlog. Najvažnejša določba pa je, da je odpadla lani dekretirana omejitev dopustne višine hranilnih vlog na desetkratni iznos lastnih rezerv.

POBIJANJE DRAGINJE

Dne 25. septembra je izšla uredba o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije. Striktno izvajanje te uredbe bi pomenilo, da je trgovec zašel med kladivo in nakovalo in bi bilo za njega bolje, ako bi mogel takoj likvidirati obstoječe zaloge in novih ne nabaviti. Resno je dvomiti, da bi ta uredba s pridom zaščitila konzumente, dokler so kmečkim producentom puščene proste roke in niso obvezani, da morajo svoje pridelke prodati po običajni tržni ceni in sproti. Zanimivo je, da ta uredba v banovini Hrvatski ne velja.

STANJE ZAPOSLENOSTI

OUZD še vedno izkazuje 101.687 zavarovancev. V letošnjem septembru je nastopil prvič po končani gospodarski krizi od l. 1933 znatnejši padec zaposlenosti delavstva. Letošnji padec v zaposlenosti je izredno nagel, toda kratek. Članstvo OUZD je znašalo 1. septembra 108.435, 15. septembra pa samo 99.435. Padec znaša torej v dveh tednih 9000 delavcev ali 8.3%. Od sredine septembra dalje zaposlenost samo neznatno popušča. Trenutno je tekstilna industrija zaposlena, kljub negotovemu dotoku sirovin, v dosedanjem obsegu, pojačala se je zaposlitev v lesni in žagarski stroki, predvsem pa v rudarstvu in premogovništvu, v kovinski, papirni in kemični industriji. Trajala bo predvidoma vso zimsko sezono.

Podatki o selitvi naše industrije

Glavni vzrok privlačnosti Beograda za industrijo je, da tam sploh ni banovinskih davščin

Ljubljana, 15. novembra

V »Ekonomistu« je bila objavljena zelo zanimiva razprava o razvoju in selitvah industrije v naši državi. Napisal jo je I. Krešić. Ker so v razpravi navedeni tudi statistični podatki, ki jasno potrjujejo piščeve ugotovitve, razprave ne bodo mogli prezreti tudi tisti, ki taje, da se industrijska podjetja selijo čedalje bolj v območje Beograda. Pisec je tudi navedel vzroke razvoja industrije v središču države in zastoja v obrobnih pokrajinah. Dokazal je, da so se industrijska podjetja doslej selila iz vse periferije države proti Beogradu, a najbolj iz zapadnih in severnih pokrajin.

Glavni vzrok privlačnosti Beograda za industrijo je, da tam sploh ni banovinskih davščin, med tem ko banovinske doklade v Zagrebu znašajo 20% in 5% doklade za cestni fond. V Beogradu znašajo občinske davščine samo 20%, v Zagrebu 40%, v Splitu pa celo 90%. O davščinah v Sloveniji je pa bolje, da molčimo . . .

Najznačilnejše so te številke: lani je bilo ustanovljenih v Beogradu 29 industrijskih podjetij, letos pa 22; v naši banovini, ki šteje okrog 1,200.000 prebivalcev, približno štirikrat več kakor teritorij beograjske uprave, so pa bila lani ustanovljena samo 4 podjetja, a letos v prvi polovici leta le eno. V Beograd se je lani preselilo 5 industrijskih podjetij, letos pa že v prvi polovici leta 6. Iz dravske banovine so se letos preselila 3 podjetja, iz Zagreba 2. V Beograd se je preselilo lani in letos skupno 11 podjetij. Skupno se je selilo lani in letos iz banovine v banovino 16 industrijskih podjetij.

Pri tem moramo tudi vedeti, da se je delniški kapital v Beogradu zadnja leta zelo povečal. Lani je odpadlo na sam Beograd 30% delniškega kapitala. V Sloveniji lani in letos sploh ni bilo ustanovljenih delniških družb. Splošni gospodarski zastoj v severnih in zahodnih pokrajinah države pa dokazuje tudi stavbna delavnost v državi. Najživahnejša stavbna delavnost je v Beogradu. Precej dela je bilo tudi še v Zagrebu, ki je pa vendar na drugem mestu po stavbni delavnosti, a najbolj zaostaja Ljubljana.

Po teh ugotovitvah je pač lahko priti do sklepa, da je treba fiskalno politiko v zahodnih in severnih pokrajinah države spremeniti. Hrvati celo zahtevajo, da bi bile tudi Zagrebu priznane enake prednosti, kakršne uživa Beograd, to se pravi, da bi bile odpravljene banovinske davščine.

Hotentotsko zdravilo proti vsemu

Mnogi ljudje si skušajo pomagati v boju proti boleznim tudi znaj z rastlinami, kakor je bilo to v srednjem veku. Listajo po herbarijih, zbirajo najrazličnejša zelišča in kuhajo iz njih čaj, ta proti tej, ta proti oni bolezni. So tudi modrijani, ki skuhajo več zelišč skupaj in pripravijo tako čaj, ki naj bi bil učinkovito sredstvo proti vsemu hudemu, nekakšen življenjski eliksir.

V zvezi s tem bo zanimiva primerjava, kako se zdravijo južnoafriški Hotentoti. Kakor vsi primitivni ljudje vidijo tudi oni zdravilno moč v prvi vrsti v rastlinah. Hotentoti pa ne kuhajo iz zelišč čaja in jih ne mešajo. To opravijo za nje koze, njihove domače živali. Koza ne jé vsega, ona skrbno izbira samo nekatere rastline in prav te so po mnenju Hotentotov zdravilne. In čemu bi jih torej kuhali, če jih koze prekuhajo v svojem želodcu in jih vračajo človeku kot življenjski eliksir v obliki kozjih bobkov. Kozji bobki, to je univerzalno hotentotsko zdravilo. Uporablja se proti vsem boleznim, bodisi v naravni obliki, v prašku, v tekočini ali kakorkoli. Kdor ne verjame, da je to učinkovito zdravilo, naj pa kozje bobke sam preizkusi.

Fotografija osvaja Antarktido

Fotografiranje zemeljske površine iz letala je zdaj najboljši pomočnik pri raziskavanju in izdelovanju zemljevidov v neznanih, težko dostopnih krajih. Zlasti važne usluge je storila znanstveni ekspediciji, ki jo je poslala Nemčija raziskovati zemljo okrog južnega tečaja. Nekaj tednov v polarnem poletju je zadostovalo ekspediciji, da je raziskala in iz letala začrtala na zemljevid 5.000 kv. kilometrov skoraj nedostopne celine. Ekspedicija je prepotovala z letalom 10.000 km, torej četrtino ekvatorjeve dolžine. Posamezni poleti so bili dolgi 1.200 do 1.500 km. Ker se posamezni poleti niso dali ponoviti, je bila znanstvena ekspedicija opremljena tudi s fotografskimi ploščami za infra rdeče žarke, da je lahko delala iz letala posnetke tudi v slabem vremenu.

Ekspedicija je prišla s tem fotografskim materialom do zanimivih ugotovitev. Med drugim je dognala, da infra rdeči žarki ne prodirajo skozi gosto meglo, da jih pa redkejša megla ne zadržuje. Ugotovila je tudi, da prodirajo infra rdeči žarki skozi lesene in usnjate dele fotoaparata, tako da so plošče že pred osvetljitvijo pokvarjene. Skozi kovinaste dele in debele lesene okvire pa infra rdeči žarki ne prodirajo.

Predrzen beg iz kaznilnice

V Jacksonu v državi Michigan je poskusilo šest zločincev, ki so bili obsojeni na dosmrtno ječo, pobegniti iz državne kaznilnice. Zločinci so zbežali v času, ko je večina paznikov opazovala nogometno igro med kaznjenci. Pazniki pa so to dovolj kmalu opazili, takoj so alarmirali policijo, ki je obkolila zločince, ko so bili še na strehi kaznilnice.

Nastalo je divje streljanje, med katerimi je beguncem uspelo, da so dosegli cesto, kjer so ustavili neki avto in se z njim v divji naglici odpeljali. Policija jih je zasledovala in po ponovnem divjem streljanju jih je tudi premagala. Pri streljanju je bil neki policijski nadzornik ubit, dva mimoidoča pa sta bila ranjena.

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Lev Vladyka: 27

MOŽ, KI JE UGASNIL SOLNCE

FANTASTIČEN ROMAN

— Sicer pa imate prav. Solnce lahko prižgem, toda to bo trajalo še nekaj časa. Upam, da boste imeli mnogo priložnosti razmišljati o razliki med vojno in mirom. Vi ste hoteli vojno, zdaj jo imate. Samo da ste tudi vi v prvih vrstah. Sami ste na mestu tistega, — človeškega materiala, — s katerim ste dali tako junaško polniti prepade smrti. Najbrž si vojne niste mislili tako in nemara se ne motim, če rečem, da boste morali tudi vi pograbiti nekaj in ubijati ali pa dati se ubiti, preden vas reši prvi žarek svetlobe iz tega pekla.

Erwein je ohranil vzoren mir.

— Pravite, da lahko prižgete solnce. Kako?

— Hm. Dalo bi se morda telefonirati v grad Krono, da bi jim pojasnil delovanje poedinih vijakov. Upam, da bi potem razumeli to, jaz bi pa ostal v vaših rokah. Toda zdaj je tok izključen. Treba bi bilo obvestiti elektrarne, če je še kdo tam. V ta namen bi se moral nekdo napotiti tja peš, peš skozi vse mesto, ki zdaj gotovo valovi liki razdražen ulj. To najbrž ne pojde. Moram se napotiti v grad Krono. Sam moram priti domov.

— Hm, to bo trajalo dolgo.

— Do gradu je kakih stoosemdeset kilometrov. Če me pa med potjo kdo ubije, mislim, da bo teh kilometrov neskončna vrsta.

— Potem takem bi bilo dobro, če bi organizirali celo ekspedicijo. Sam bi bil pripravljen iti z vami in upam, da tudi vsi člani Vojnega konzorcija . . .

— Hvala vam, maršal. Ne velja vedno pravilo, da je tem lažja zmaga, čim več je ljudi. In pa, ko bi prišli v grad, bi me nihče ne zadržal, da bi vas jaz to pot ne obsodil na smrt. Med desetimi bi lahko prav tako dobro padli kakor sam. Ali veste, da bi vam med potjo ne odkril svoje tajne? Toliko mi je pa že za svoj lastni vrat. Sam pojdem. Samo eno ponudbo imam. Gospodična Luisa Laverova, morda bi bilo za vas nevarnejše ostati tu med temi možmi, ki vam pripravljajo vešala, nego če bi šli z menoj . . .

Pritrdila je.

★

Priprave niso trajale dolgo.

Krasen Rybařev osebni avto je bil pripravljen. Havel je bil namreč sklenil odpeljati se počasi po robu ceste, ki je povsod označena z robniki. In pri tem bi lahko vzel s seboj dovolj živil. Zato je dal nanositi v avto za dva človeka živil za tri tedne.

Rybařevi ljudje, zbegani po temi in smrti svojega gospodarja, so se potrudili in hitro izpolnili povelja, ki jih je dajal starejši izmed obeh Rybařevih pomočnikov inženir Zuna. Njihova sebičnost ni bila tolika, da bi ne razumeli, da mora priti Havel od tod. In čim bolje bo opremljen, tem prej lahko nastane svetloba.

Pri tem, ko so nosili v avto živila, so se lahko še sami založili z njimi. Na najslabšem so bili člani Konzorcija, ki niso vedeli, kako se bo razvil položaj. In bili so pripravljeni verjeti, da so Rybařeve zaloge neizčrpne.

Priprave so končane.

Toda Havel in Luisa se še nista odpeljala. Časa je bilo še dovolj. Nihče se ne sme prenagliti. Ni še dolgo tega, kar je solnce ugasnilo — na ulicah je še preveč nevarnega življenja navzlic temu, da je stala Rybařeva hiša izven mesta.

Na uri brez stekla sta ugotovila čas.

— Najbolje bo, odpeljati se pozno ponoči ali proti jutru, ko se razlezejo ljudje po svojih brlogih in ko jih ne bo mikalo utikati nosove v vsak, tudi najmanjši ropot na cesti.

23.

Rov hodnika je bil ograja na mestu smeri. Udobno naročje razkošnega avtomobila je bilo potisnjeno na oseh svojih prožnih koles tesno k robnikom, — k tej berglji slepcev, in čisto počasi se je pomikalo naprej.

Bila je že periferija mesta. Le malo ulic je križalo smer. Nekaj metrov širine ulice, kjer se je izgubljal zaščitni kažipot robnikov, je bilo hujše od vrvi, viseče visoko v temi nad Niagaro. Počasi je šlo naprej, tako počasi, da je bilo človeka kar groza te počasnosti. Polž bi bil lezel hitreje — toda imela sta vsaj streho nad glavo in vedela sta, da jima ne more neznana nevarnost skočiti naravnost za vrat.

Zoperna trupla tujih avtomobilov

leže tu na cesti zapuščena in izropana. Vrag ve, kam so izginili lastniki. Pazi samo, da se vedno vrneš, kadar se kam zaletiš, da iščeš z neobčutljivo tipalko blatnikov liki slepa gosenica kraj, koder se da preriniti naprej.

Naprej!

Kako lepa beseda. V enem zamahu prileti iz ust, naglo in kratko tako, kakor si moreš zamisliti idealno življenjsko pot. A glej: vsak razbit avto, vsak gnojni voz ti krikne na pot: stoj!

Za volanom sedi Havel in k njemu privita Luisa.

Njune ustne so neme, njuno življenje visi na mrenici njunih ušesnih bobenčkov. Za vsakim korakom lahko preži nevarnost. Kdor se prej izda, ta prej izgubi igro. Pa še en vzrok ima njun molk.

Dotik teles ju ni spravil v zadrego.

To je nekaj dalekosežnega. Vse naokrog leži brezdno neznanega, izsušena, ubijajoča pustinja. Tu ni mogoče nikomur verjeti. Sebičnost je zarezala že v prvih minutah teme široko brazdo svoje vlade.

Onadva sta pa kakor oaza. Tovariša.

Kaj za to, da sta mož in žena. Tako nemogoč položaj v tovarištvu: in vendar je prevzelo Havlovo srce do dna. Havel šele zdaj presoja in ocenjuje moč prijateljskih vezi. Doslej ga nebo še nikoli ni obdarovalo s tem darom.

Mogla bi ležati sama skupaj. Ne videla bi ničesar, ne govorila bi, ne vzpodbujala, ne pomagala . . . Nič, nič . . . samo slutila bi prisotnost drug drugega, — bolje se da živeti in bolje umirati. Nekoliko svetleje je v srcih.

★

Avto neslišno drsi, pa tudi pri največji opreznosti škripljejo pnevmatike ob robu hodnika.

Havel skriva za vrata jezika mnogo besed, ki bi jih rad izlil iz svoje notranjosti v kelih prisotnosti, pa ne more najti primernega uvoda. Najraje in izmed vsega najprej bi povedal, pa tudi če ne prispeta na cilj (a Havel sploh ni upal, da bi bilo to mogoče) ne bo nič izgubljeno; kajti čez deset dni se prižge samo od sebe . . .

Urejuje Josip Zupančič // Za „Narodno tiskarno“ Fran Jeran // Za upravo in inseratni del lista Oton Christof // Vsi v Ljubljani